Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 69 (4394). ШИНАРДИ, 13 июнь, 1967 шу. Мах 2 кеп.

БОЛГАРЕ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА, ВЕНГЕРСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА, СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА. ЧЕХОСЛОВАЦКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА, ЮГОСЛАВЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ФЕДЕРАТИВНИ РЕСПУБЛИКА КОММУНИСТИЧЕСКИИ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТИЙИ ПРАВИТЕЛЬСТВАЙИ.

ЗАЯВЛЕНИ

Укх шера 9-ча июне Москве гулбелар социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей а правительствай а кулгалхой: Болгаре Халкъа Республикагара нов. Тодор Живков — БКП ЦК хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета председатель, нов. Живко Живков — БКП ЦК Политбюро член, НРБ Министрий Совета председатела хьалхара заместитель; Венгерски Халкъа Республикагара нов. Янош Кадар — ВСРП ЦК хьалхара секретарь, нов. Ене Фок — ВСРП ЦК Политбюро член, ВНР Министрий Совета председатель; Германски Демократически Республикагара нов. Вальтер Ульбрихт — СЕПГ ЦК хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен Совета председатель, нов. Вилли Штоф — СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР Министрий Совета Председатель, нов. Герман Аксен — СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидат, СЕПГ ЦК секретарь; Польски Халкъа Республикагара нов. Владислав Гомулка — ПОРП-а ЦК хьалхара секретарь, нов. Юзеф Циранкевич — ПОРП-а ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета председатель; Советски Союзагара нов. Л. И. Брежнев — КПСС ЦК Генеральни секретарь, нов. А. Н. Косыгин — КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель, нов. Н. В. Подгорный — КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель; Чехословацки Социалистически Республикагара нов. Антонин Новотный — КПЧ ЦК хьалхара секретарь, нов. Йозеф Ленарт — КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР правительства председатель; Югославе Социалистически Федеративни Республикагара нов. Иосип Броз Тито — СКЮ председатель, СФРЮ президент; нов. Владимир Попович — СКЮ ЦК Президиума член.

Гулбеннараш хьежар белггаларча империалистически гIозарий, эггара хьалхарча аргIанна США, низаша Iарбий паччахьалкхенашта духьала барт барах хьахинна Израила агресси бахьан долаш Гаргарча Малхбалене эттача гIуланхашка. ВIашагIкхийттача дакъа лацараш дагабаьлар агресси соцаярам массане а юкъарча машара гIулакха кхераме йола цун тIехьаленаш юхатохарам данза даргдоацача гIулакхий хьакъехьа шоашта хетачоа.

Кхерамзлен Совето яьча решене яхар Израила ца дарахи Iарбий паччахьалкхенашта духьалара тIемаш соца ца дарахи е йоаггIаш йола выводаш янза яргIоацаш лоархI вIашагIкхийттача дакъа лоацараша. Израильски бIунаша дIалаьцача Iарбий паччахьалкхений территорех кхыча мехкий кслониальни режим юхаоттаяра пайда эцаргбар.

Израильски бIунаша 9-ча июне, Сире правительства герз ца деттийташ ше соцадеш хилар хьанхайкадаьдоллашехьа а, керда наступлени ю сирийски доазон тIа. Сире городашта аххача тайпара бомбаш чу а етташ.

Империализмана духьала, шоай паргIато бахьан долаш, кхычарех тийша хIама доацаш хилар духьа, шоай территорей бIарччал, шоай чурча вахарей арахьарча политикаи деррига дешаш шоашкара къестадара йола шоай йизза суверенни бокъо бахьан долаш къовсам лоаттабарца нийсхон гIулакха гадоах Iарбий мехкий халкъаша. Социалистически мехкий халкъаш дерригаш а царгахьа да.

ОАР-ен Iарбий дукхача кхыча мехкийн халкъаша укх тIеххьарча шерашка сийлахь-йокхий исторически коталонаш яьхай къаман лоIами паргIатои яиххара даьхье.

Оаха дIанхайкаду, карагIдаьнна уж хIамаш шоай метте латтаргхиларах, Iарбий халкъаша дIахьоча наькъа тIа халонаш уттe а, прогрессивни режимаш чIоагIлургхиларах тхоаш дог тийша хилар.

Iарбий Малхбоален паччахьалкхенашта тIаэттача халача сахьата социалистически мехкаша дIанхайкаду, шоаш деррига а дизза а цар нийсхон къовсамца солидарность йолаш хилар а агресси юхатохарем къам кхычарех тийша хIама доацаш хулга а территоре бIарччал а лорадарем гIуланха царна новкъостал дергхилар а.

Паччахьалкхенаша — вIашагIкхийттача дакъа лоацараша хьадех, лоаллахарча Iарбий паччахьалкхенашта духьалара тIемаш Израила сов чеххка соцаделга, цар территореш тIара шоай деррига бIунаш машара доазонал тIехьашка доахилга.

ВIашагIкхийттача Къамий Организаце декхар да — агрессор харцвелга. Нагахьа санна Кхерамзлен Совето де доаггIаш дола гIуланхаш ца дойя, боникха бехктоихам тIабож Кхерамзлен Совета членаш хиларах тарра шоай декхар кхоачаш ца даьча паччахьалкхенашта.

Тахан, цIанха ца даьхача тайпара, шоай гIулакхаш лаьрххIа цхьана чакхдаханза даргдац деррига машар безачеи прогрессивни низаша, халкъий паргIатони кхычарех тийша хIама ца хиларен гIулакх деза лоархIаш мел бараша.

Нагахьа санна Израила правительства агресси соца а ца йойя, бIунаш машара доазонал тIехьашка а ца доахе, укх заявленена кулгаш яздаьча социалистически паччахьалкхенаша данза дарг мел доацар дергда агрессора хоадамболлаш хIама тоха, шоай законни бокъонаш лорае, Гаргарча Малхбоаленера тIема кхуврч боабе, цу районе машар юхаоттабе Iарбий мехкий халкъашта новкъостал дар духьа.

Iарбий халкъий къовсам котбаргба!

ЛЕРТТIЕИ ХАННАХЬЕИ КИЙЧЛЕ СЕЗОНА

Республика совхозийи колхозийи хьаника кхачаш латт дIайийна хIамаш, сом, Гуржий боалаш хьайица яьннай приемни пункташ, хьаэцаш латт комараш, кастта хьаэца долаш дергда баьцадаараш, сом. Нохч-ГIалгIайчен кхачал промышленноста предприятеш декхарийла я кердача сезона дика кийчо е, хьатIайоагIа бедал ханнахьа хьаэца, из дIаоттае моттиг Iалашъе, кхашкара хьайоагIа еррига продукця ца йойташ ханнахьа чакхъяккха.

Паччахьалкхен планах республикера еррига консервни заводаш кердача сезона кийча хила езаш я 15-ча июне. Массаел хьалха сезон дIайолаераш консервни заводаш я. Доккха декхар да царна тIалаттар, хIана аьлча юбилейни шера консервни треста чуйоагIача еррига предприятеша планах арахеца еза продукци 82 миллион консервни банкаш я, хIаьта Октябра цIей сийна цар декхар тIанийнад 97 миллион консервни банкаш арахеца.

Уж декхараш кхоачашдара мишта кийчлу консервни заводий коллективаш? Ассински консервни завода еррига цехаш тахан а тIехьа из болх дIаболабе йиш йолаш я. Дукха хIама ца эшшаш ремонт яра балхаш чакхдаьннад Грозненски консервни заводий еррига цехашка а. Массехк ди дIалахьа продукци хьаэца кийча хургья уж.

Юртбоахама продукци хьачуэца а чакхъяккха а укх шера цхьоалагIча августе кийча хила езаш я республика чхьагIар доаккха заводаш шекара заводи. Цхаккха ца хиннача хьисапе доккхий декхараш латт царна хьалхашка укх шера. Шекар доаккхача заводо дIалахача шера чакхъяьккхар цхьа миллиони 460 эзарм совгIа центнер шекара свекла мара яцар, хIаьта укх шера чакхъяккха езар шиъ миллион гаргга центнер свекла я.

Иштта доккхий декхараш латт чхьагIар доаккхача заводашта хьалхашка а. Из дика кхетадеш а, йоаггIача тайпара юртбоахама продукци хьачуэца кийчлуш а я дукхагIйола заводаш. Дукха хIама ца эшшаш ремонт чакхъяьннай Наурски, Червленски, Каргалински чхьагIар доаккхача заводашка.

Цхьабакъда, хала хете а, кердача сезона йоаггIача тайпара кийчо яц керда сомаш, баьцадаараш, шекара свекла, комсаш чакхъяха езача цхьайолча заводашка. Новогрозненски, Самашкински, Сунженски консервни заводашка, ремонтни балхаш 70—80 процент мара чакхдаьннадац.

Кхы дикагIа сурт дац «Грозвино» объединене чуйоагIача цхьайолча заводашка а. Еррига объединени заводашка хьанийцача укх шера сезон дIайолалуча хана 11 эзар гаргга чхьагIар чудотта тара кийча хила еза, хIаьта хIанз кийча яр ялх эзар совгIа мара яц. ХIанзчул тIехьагIа хьалъаьа а яьккха монтаж е еза 900 метр йолча винопровода, хьалъе еза механизированни хьисапе бешкаш юла шиллии, чхьагIар хьадалийтара из чулоаттаде деза 60 емкость а я кийчъе езаш. Чакхдаланза кхы дукха балхаш да. Аьлча, ремонт яра балхаш 50 — 55 процент мара кхоачашдаьдац хIанзалца. Из сурт да Нохч-ГIалгIай шекара заводера дар а. Капитальни ремонт яра балхаш 60 — 65 процент мара чакхдаьннадац, текущи ремонт а 66 процент мара чакхъяьннаяц. Шекара свекла латта езача майре хIанзчул тIехьагIа де деза да 30 процент ремонтни балхаш.

Хьалха хьайоала юртбоахама продукци, гуржий боалаш, комараш чакхйоахаш я республикерча консервни заводашка, кастта цига чакхдаха хьакхахьа долалургда баьцадараш, сом, горох, кхыйола продукци. Цудухьа укх юхедисача деноех бизза пайда а эцаш лоацача хела болх бе дIайолаела мара ца езаш кийчъеза консервни заводий еррига цехаш. ЧхьагIар доаккха заводаш, шекара завод юртбоахама продукци хьачуэца мара ца езаш кийча хила езаш я. Юхе йиса ха а цхьа бутт совгIа мара яц. Йисача ханага хьежача, кхоачашде дезаш хьалхашка латта декхараш дукха да. Сихха ремонтни балхаш чакх а даьха, ханнахьа заводий болх дIаболабалийта декхарийла ба цар кулгалхой.

Респотребсоюза, торгови системана, пищекомбинаташта чуйоагIаш я сироп, хий ду цехаш, пункташ. Кастта кхачаргба боалаш, хьалха хьабоала хьачаш. Из керда сом хьачуйиш чакхбаккхара ханнахьа уж цехаш, пункташ кийчъяра оарцагIбала беза цу организацей кулгалхой.

Болхлойн специалистийн калраш ца бригадаш, сменаш Iалаш ца ешш, оборудованега ца соцаш болх байтара эша запасной оатхалаш Iалаш ца еш, балха график, хьалхашка латта декхараш сменашта, бригадашта дIа ца довзийташ моттигаш я. Консервни предприятей партийни организаце кулгалхоша сихха оарцагIбаха беза специалисташ, болхлой цига кхоачашданза диса лоадам боаца ремонтни балхаш сихагIа чакх а даьха, заводаш сезона кийчъяра. ЛоархIамегIа йолча участкашка дIаоттабе беза йоккха опыт йола специалисташ. Сихха вIашагIйохка еза юртбоахамашкара хьайоагIа бедал чакхйоаккхаргйола бригадаш, сменаш. Балха тIа цхьаккха хьовзам ца хулийташ, къахьегама темпаш лакхлургйола торонаш йолаш я, царех бизза пайда эцийта беза предприятей кулгалхоша.

Юртбоахама продукци чакхйоаккхача заводий болх лерттIа дIабахийтара чIоагIа бехктокхаме декхар латт республикерча совхозаштей колхозаштей хьалхашка. Шоаш яьча договорашка хьежжа йоаггIача хьисапе предприятешка дIакхачийта еза лакха дикал йола бедал. Цох тийша да заводаша ритмично болх белга арахеца продукци дика хилар.

ДIадахача шерарча опыто хьахьокх ший ханнахьа заводаш кийча ца хилча, цига хьаена юртбоахама продукци дукха йовш хилар а. Из чIоагIа Iаткъ заводий плана, ше хул паччахьалкхенна. Цудухьа заводий кулгалхоша, специалисташа хIанз сихха кхоачашде дезар да укх юхейисача ханах бизза пайда а эцаш из санна дола гIулакх укх юбилейни шера ца нийсдалийтар. Ремонт яра балхаш сихагIа чакхдахара керда наькъаш техка деза. Цу лоархIада мерча балха тIа къахьегама овсарлелакха хилийтара мехнизаци е еза халача производственни процессашта.

Ремонтни балхаш ханнахьа я лакхача боараме а чакхдахара чIоагIа лоархIаме да ремонт ечара къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, наьха безаш балха дикагIа тIагIоргбола материальни гIулакхаш дар. Хьовзам боацаш болх дIабахийтара эша материалаш Iалашъе декхарийла ба заводий кулгалхой. Ремонт еча къаьстта дика къахьега нах, бригадаш белгалъяха еза, цар опыт дIайовзийта еза кхычарна.

Партийни организацей керттера декхар да заводаш сезона кийчъялара график мишта кхоачашъю хьожаш цахаддаш тIахьожам лоаттабар. Цу гIулакха беррига коммунисташ болхлой оарцагIбаха беза.

Профсоюзни организацей керттера декхар да бригадашта, сменашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр, яхьа керда формаш производствана юкъехкахьар.

Юбилейни шера дика хьийкъа юртбоахама культураш ший ханнахьа хьа а ийца чакхъяхара кийчо янза предприяти хила йиш яц.

ВЦСПС ЗАЯВЛЕНИ

Советски Союза къахьегамхой цIерагIа Еррйгсоюзни профессиональни Союзий Центральни Совето дIакхайкаду Израилацара дипломатически гIулакхаш хоададара хьакъехьа Советски правительства яь заявлени ше чIоагIа къоабалъеш хилар.

Гуччахьара тIема интервенци йолаяра наькъа тIа яларца Израила правительства вогIча тайпара толхаяьд ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Устав, дунен халкъашта юкъерча бокъон элементарни боарамаш. Малхбузехьарча империалисташа, эггара хьалха американски империализмо, хьалхьелеш долча Израила доал леча гIозараша Кхерамзлен Совета решенеш телхаю, мехкаш дIалуйна гIерташ дола гIулакхаш леладу Iарбий Малхбоален суверенни паччахьалкхенашта духьала. Цу агрессе лаьрхIар ВIашагIкхийттача Iарбий Республика, Сире, Iарбий кхыча мехкий лардаш бухъяхен йохаеи, тоIадаь доахкача халкъий хьал тIа уж юха тIадига гIертилга да.

Израильски империалисташа хьоабаь тIом демократенеи прогрессаи духьалберзабаь ба, духхьалара кхерам боалл цунах массане юкъарча машарам халкъий кхерамаленнеи.

Советски наха чIоаггIа эгIаз а баха бехке ю израильски военщинеи цар букъатIехьашка латта малхбузехьарча державай империалистически гIозараши, цIаьхха а дIакхайкалу Iарбий халкъаша шоай паргIато, социальни прогресс, шоаш кхычарех тийша хIама доацаш хилар бахьан долаш лоаттабу нийсхон къовсам шоаш бизза хьаллоацаш хилар. Цар дIадех агресси сов чехка соцаелга, израильски захватчикаш Iарбий паччахьалкхений территоре тIара ара а баьха машара доазонал тIехьашка доахилга.

Советски къахьегамхоша дIакхайкаду, Iарбий Малхбоаленерча паргIато езача халкъаша шоай мехкаш кхычарех тийша хIама доацаш хулген цар суверенитети лораергйолгах шоаш дог тийша хилар.

Iарбий халкъий нийсхон гIулакх котдаргда!

Еррйгсоюзни Профессиональни Союзий Центральни Совет

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙИ ПРАВИТЕЛЬСТВАЙИ КУЛГАЛХОЙ ДIАБАХАР

10-ча июне Москвера шоай мехка дIабахар БКП ЦК хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета председатель нов. Тодор Живков, БКП ЦК Политбюро член, НРБ Министрий Совета председатела хьалхара заместитель нов. Живко Живков, ВСРП ЦК хьалхара секретарь нов. Янош Кадар, ВСРП ЦК Политбюро член, ВНР Министрий Совета председатель нов. Ене Фок, СЕПГ ЦК хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен Совета председатель нов. Вальтер Ульбрихт, СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР Министрий Совета председатель нов. Вилли Штоф, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидат, СЕПГ ЦК секретарь нов. Герман Аксен, ПОРП-а ЦК хьалхара секретарь нов. Владислав Гомулка, ПОРП-а ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета председатель нов. Юзеф Циранкевич, РКП ЦК Генеральни секретарь нов. Николае Чаушеску, РКП ЦК Исполкомен массазарча президиумен член, СРР Министрий Совета председатель нов. Ион Георге Маурер, КПЧ ЦК хьалхара секретарь, ЧССР президент нов. Антонин Новотный, КПЧ ЦК президиума член ЧССР правительства председатель нов. Йозеф Ленарт, СКЮ председатель, СФРЮ президент нов. Иосип Броз Тито, СКЮ ЦК президиума член нов. Владимир Попович.

Внуковски аэродроме социалистически мехкий коммунистически болхлойи партейи правительствайи кулгалхой накъабоахаш бар новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр нов. А. А. Громыко, КПСС Центральни ревизионни комиссе член, КПСС ЦК отдела заведующе хьалхара заместитель нов. К. В. Русаков, КПСС Центральни Комитета бехктокхамера болхлой.

ДОАКЪАР IАЛАШДАРА, ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧО ЯРА — ЙИЗЗА ТЕРКО

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАРА — ДЕРРИГА ХЬИНАР

Массехк ди даьлча вай республика колхозий, совхозий механизатораш болалургба юбилейни шера хьувкъам чуэца. Юртбоахама балхашта юкъе эггара лоархIамегIа ба из болх.

Еррига а республике ялат чуэцара тIеххьара кийчо еш латт. Республика ремонтникаши механизатораши иттлагIча июне ялат чуэца комбайнашта ремонт яра балхаш 115 процент кхоачашдаьдар, еррига а ялат чуэца кийчъяраш 763 комбайн яр. Ялат чуэцача комбайнашта ремонт яра план Наурски районагара дIа мел ийккхача районашка кхоачашъяьй.

Ялат чуэцара лоархIаме ха я хIанз беррига а юртбоахама болхлошта. Цудухьа боккха теркам тIабахийта беза автомашинаш, складаш, таразаш ханнахьа дика кийчдара.

Вай республика юрта боахама къахьегамхоша юбилейни шера тIанийцараш доккхий декхараш да. Деррига а низаш тIадахийта деза уж кхоачашдара.

КУЛЬТУРАШ ХЬУВКЪАЕРГЬЯ

Лакххара социалистически декхараш тIанийнад юбилейни шера тха колхозхоша. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 26 центнер ялат, 35 центнер ялата лаьрхIа хьажкIа, 15 центнер гидуарграш кхеде лаьрхIад оаха.

Уж декхараш кхоачашдара деррига гIулакх ду колхозе. ХIанз бIаьсти дIайийнача культурашта гIулакх де деза ха хьаьттай. Цудухьа деррига низаш оарцагIа даьхад колхозхоша.

Колхозе еррига а дIайийна бIаьсти юв культураш 2224 гектар хьажкIа, 1324 гектар гидуарграш, 303 гектар баьцадараш да. ХIанзле еррига гидуарграшта шозза урагIен дхорагIен культиваци яьй. ХIаьта хьажкIашта шозза из яь а баьнна; кхозлагIа царна культиваци еш боахк хIанз механизатораш.

Из болх беча къаьстта хьокхаме къахьег коммуниста нов. Анцупова кулгалдеча звенос. Шоай сменни нормаш 130 — 140 процента кхоачашъю цар. Иштта хьинаре къахьег А. Н. Жовнера, В. А. Жедилаева кулгалду звеноша. Цар хIара дийнахьа хьажкIай 25 гектара гIулакх ду.

Гидуарграш нийлхьеш хьинаре къахьегарна къаьстта белгалъяьннай Р. Гайдинас кулгалду кхалнаьха звено. 160 — 170 процент шоай нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха а ди дIадахийтан цар.

Зехьа довш колхозхоша хьега къа. Колхоза кхашкара еррига а культураша дикача хьалашка я. Шеко яц оаха деррига а тIанийца социалистически декхараш кхоачашдергхиларах.

ТРЕПАЧКО,
Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза керттера агроном.

Нохч - ГIалгIайче лоархIамегIчарех цхьа предприяти я № 3 йола Грозненски теплоэлектроцентраль. Вай республике меттел, Къилбаседа Кавказе а цаI мара яц из санна йийлача типах яь электростанци. Цу тайпара яьча электростанце керттерча Iапара яьштеи турбоагрегаташтеи лаьрхIа хьалде дезац доккхий, дукха моттиг дIалоаца цIенош. Уж лайх-догIах дIакъовлаш лабаш мара кхы хIама дац.

Аллха из хиина Iац кхычарна юкъе из белгалйоаккхаш дола хIама. Къаьнача Грозненски а, Новогрозненски а иштта Шаьларча а теплоэлектроцентралашка яц укхаза санна йола давлении йIоахали йола яьй агрегаташ. Из бахьан долаш дукха доагор кходарал совгIа, Къилбаседа Кавказе эггара дарегIа йола электроэнерги хьаю укхаза.

Дукха да энергетически гIишлош ечар де дезар. Эксплуатаце дIабала безаш ба цхьаькха Iанара яьй. Хьалхарабар семилетка тIеххьарча шера балха юкъебоалабир энергетикаша, бакъда, промышленни предприятеш-та, культурно - бытови учреждениешта, бахача наьха цIеношка эша Iийловхал хIанз а тоъам болаш яц. Цудухьа энергетикаша лаьрхIад Октябра юбилейна совгIат а хургдолаш цхьаькха боккха низ бола Iанара яьй йистебаккха.

...Дика лел гIишлошъерий гIулакхаш. Укхаза яц ций норма кхоачаш ца еш йола бригада, къаьстта хьинаре къахьегаш ба Быков Павел Демьяновича кулгалдеча бригадера такелажникаш, мастер Разуваев Николай Григорьевич керте латта монтажникаш.

Энергетически гIишлош еча керттерча профессе нах ба сварщикаш. Трубопроводаштеи кхыйолча узелаштеи яьча сварках тайша да дIахо оборудоване лерттIа лакха давленин йIовхали йолча хьалашка болх бар. Цудухьа сварка дикалга хьожаш лелаеш я дикагIйола прибораш, рентгеноскопи. Электросварщика А. И. Захарова яьча сваркага хьежа оператор С. Н. Сагдинов раьза халар.

Иштта дика толамаш доах къахьегамхоша из боккха гIирс хьалбеча хIара участке. Дош чIоагIа да энергетикий.

В. МАРХИЕВ.

СУРТА ТIА (аьттехьара аьрдехьа): электросварщик А. И. Захаров, слесарь П. Ткаченко, сваркага хьожаш вола оператор С. Н. Сагдинов болх беш ба.

Н. Татарова сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧБЕННАБ

Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхозе еррига а кийчо яьй юбилейни шера хьувкъам чуэцара. Тоаьььнна болх бе кийча я ийс жатка пхиъ ялат цIенлу машин, пхиъ ялат тIалотта машин, кхыйола техника а. Массехк ди хьалхагIа совхоза мастерскера тоаяь яьнна арааьлар тIеххьара ялат чуэца комбайн. ХIаьта еррига а укхаза тоаяьраш 19 комбайн я.

Ялат чуэца техника тоаеча хьинаре къахьийгар совхоза дикагIа болча механизатораша Самбаев Махьмала, Ибрагимов Ахьмала иштта кхычар а. Шоай комбайнашта эггара хьалха ремонт яь баьнна новкъосташта гIо деш хилар уж. Иштта дика болх бир токара Татаренко Константина, слесарь-инструментальщика Даидаев Салама.

Укх массехк дийнахьа ялат чуэца болалургба совхозе. Из болх дикеи лоацача ханеи чакхбаккха деррига хьалаш да совхозе.

А. АЛБАКОВ.

ДИКА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАБ БОЛХ

Юбилейни шерара фний бола ялаташ чуэцара гIулакха дика кийчбеннаб Грозненски шурий совхоза 3-ча отделене. Деррига укхаза чуэца дезар да йиъ эзар гектар ялаташ.

Цу гIулакха бокъонца кийчъяьй комбайнаш, жаткаш. Белгалдаьд хьалхеи тIехьеи ялаташ хьоквргдола кхаш. Ялаташ чуэца лерхI толашагIа йолча групповой методах.

Къаьстта дика кийчбеннаб комбайнераш Анидалов Николайи, Катерманов Идриси, Бекетов Георгийи, кхыбараши.

— Ялаташ чуэцача хана механизатораш дикагIа Iалашбара лаьрхIа, — йоах отделене управляюще Иноземцев Николай Александровича. — оаха вIаштIехьдаьккхад юкъара кхача кийчбелга, царна культурни медицински гIулакх делга. тоаьй кхай тIарча стане йола душевой. механизатораш эша товараш лоаттаергдола гIулакх дийцад.

Р. МАЛОВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Къахьегамхой депутатий Советий балха юкъе лоархIамегIа йола моттиг дIалоац социалистически законность дIахо а чIоагIъяра, общественни порядоки граждании бокъонаши лораяра дешаша.

Зуламаш дарцеи кхыдола общественна духьалара гIулакхаш леладарцеи къовсам паччахьалкхен органаша лоаттабаь ца Iеш, общественни порядок лораяра гIулакха къахьегамхойи общественни организацеши шерра юкъеувзара наькъагIа а лоаттабе безилга а дерхIаш, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1967 шера 8 июне гулъьяр кхензабарий гIулакхашта йолча комиссей председателашцарен секретарашцареи, административни, тIахьожам лоаттабара комиссей председателашцара, къахьегамхой депутатий городской а районни а Советий секретарашцара семинар.

Семинара доакъашхоша ла а дийгIа, йийцар «Республике социалистически законность чакхъяхара хьалахи из чIоагIъяра болча исполкомашкарча комиссей лоархIамахи» йола республика прокурора нов. Бурмистрова доклад.

Цул тIехьагIа семинара доакъашхой секцешка дIа-са бекъабелар. Цига къамаьлаш дир просвещене министра М. У. Умарова, общественни порядок лораяра министра Б. К. Елисова. Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председатела М. А. Кузнецова, республика кхыболча кулгалдеча болхлоша. Комиссей председателий балха пайдана дола хьехамаш дир цар.

Семинара болх беча шоллагIча дийнахьа къахьегамхой депутатий городскойи районнии Советий исполкомий председателий заместителашеи секретарашеи ла а дийгIа, йийцар «Боахамеи социально - культурнии гIишлон дешаш кхоачашдара юкъера Советий организаторски роль лакхъярах» йола Министрий Совете организационно - инструкторски отдела заведующе Х. Н. Дукузова. «Советашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара хьакъехьа йола Советий комиссей. депутатий. къахьегамхой общественни самодеятельни организацей роль лакхъярах» йола Лакхехьарча Совета Президиума секретара Г. В. Склокина. «Советийн цар исполкомийн решенешка социалистически законность меттахьа хилийтарах» йола Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующе А. Я. Романова доклад.

Семинара доакъашхоша шоайла вIаши йийцар шоай балха опыт.

Семинара балха юкъе дакъа лаьцар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Н. А. Алмазова. Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела Р. А. Турлова.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ — КОММУНИСТАШ

Советски пачхаьалкхен Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна даха ма доагтlара къахьегама совгlаташца накъагlоргда вай — девиз из а йолаш шоай дика гlулакхаш деш боахк В. И. Ленина цlерагlча Наурски совхоза комсаш лелаераш.

Коммунист волча совхоза керттерча инженера Аркадий Кириллович Кадарова дувц:

— Совхоза комсий бешамашкарча а кхыча доакъошкарча а балхий кертера объем кхоачашъераш механизатораш ба. Царна ховшларех, цар говзалах, кадайлах, хьинарах тийша да деррига боахама - кхашкара балхаш кхоачашдарах ка ялга. Тха механизатораща новкъостал ду дезеза гlулакхаш эггара лоацагlча ханика даь чакхдаха. Иштта чакхдаьлар лаьттах ехка комсаш хьайоахилга, царна челезовани, культиваци елга. Хlаьта хlанз а комсашта аргlанна йола культиваци еши мильд яхача лазара духьаларча молхай пурх беши боахк уж. Тlехдика къахьег № 1 йолча отделене механизатораша Сайко Федора, трактористаша Ковпак Михаила, Демин Виктора, Колесниченко Владимира, Билалов lалаудлина, Асланбеков Беке, иштта кхыбараша.

— Хlанз, — йоах совхоза директора Иван Петрович Швеца, — тха комсаш лелаераша еррига уйла тlаерзаьй комсаш хьувкъаяра план кхоачашъелга даь ца lеш, юбилейна хьалхара декхараш а толамца кхоачашделга кийчдара. Тlайина декхараш доккхий дале а кхоачашдулургдолаш да. Комсаш лелаераша Советски lаьдала ах бlаь шу дизара юбилея шера планах лаьрхlача 8098 тонна меттел пачхаьалкхенга толашагlча комсий 9800 тонн йоххара декхар шоашта тlайийца хилар аьлча а ба кхоачам.

Гуррахье а болабаь лакха хьувкъамаш дахара къовсам сацанза ба. Дукха ха йоацаш йистедьинал 1000 гектара тlарча комсашта тlадьина сов хаьлгаш дlатедилга, ерригача комсашта мильд яхача лазара духьал цкъа теха ца lеш, молхаш йийттай, кlоарга культиваци чакхъяьккхай, 385 гектара тlа комсашта хий диллад.

Доккхий декхараш кхоачашдеш боахк совхоза шоллагlча отделене комсаш лелаераш а. Оделене коллективо къовсам лоаттабу шийгарча 575 гектар йолча комсий майла тlара дикача комсий кхо эзари бархl бlаьи тонн чуэцара.

Дукха, къахьийгад, хlаьта хlанз а тlоагlа хьинар айленна къахьегаш а ба къоначча коммуниста, Махачкалински юртбоахама института студентазаочника Муслимов Махьмада кулгалдеча кхоалагlча отделене комсаш лелаераша. Укхаза 72 гектар комсаш я. Деррига бlаьстанара а цул тlехьагlара а балхаш шоай хан-ханнахьа даь даьннад. Гlулакхаш дика лел Галина Табакова бригадир йолча ялхлагlча бригаде. Деррига балхаш дикал лакха а йолаш чакхдоах Шелковски юртбоахама техникума заочница - выпускница Киселева Нина керте латтача шоллагlча бригада. Хьокхаме къахьегаш ба Вестеренко Иван, Махачиева Лауза, Семенова Ирина, Эльмурзаева Тамара, кхыбараш санна бола цу отделене дуккха а болхлой. Цу массане а 150—180 процент кхоачашъю заданеш.

В. И. Ленина цlерагlча совхоза парткома секретара Григоренко Николай Васильевича дувц:

— Тха совхоза партийни организаце мутlарашка 68 коммунист ва, цунна юкъе йоагlа ворхl цеховой партийни организаци. Коммунисташ боацжаш цхьаккхе а производства участок яц совхозе. Цо партийни организаце торо хулийт производствана, наха гаргагlа хила, вахар хьалдара уж оарцагlбаха.

— Дукха ха йоацаш тханцига йистедьнад политически просвещене системера дешара шу, — йоах нов. Григоренкос дlахо. — Марксистско - ленински теори lомаяро коммунисташна а парте боапача новкъосташта а гlо ду кlоаргагlа производственни гlулакхий духтlабувла, наха юкъера политически а кхетамца кхебара а болх дикагlа тоабе. Белгалдаккха доагlа коммунисташ совхозни производства дерригача доакъошка кхычарна хьокхамаш телаш хилар, совхоза къахьегамхой шоашта тlехьа кхувлаш хилар.

Советски lаьдала 50-гlа шу дизара юбилейна баха мабоагтlа накъабахара хьокхамаш тел дуккхача коммунисташа. Дика къахьегаши лакха производственни хьокхамаш доахаши ба Ленина цlарагlа йола ордененна Билалов Баулин, шоллагlча отделене управляющи Михаил Романович Артеменко.

Дуккха а дика гlулакхаш да хьинар долча, тlагlертта къахьегаш болча коммунисташа Гойко Леонида, Иноценко Георге даь.

Коммунистий деррига дика гlулакхаш, царна дагалаттараш тlалераадаьд тlайийца юбилейни хьалхара декхараш ханал хьалха, 1 ноябрь тlакхачалехьа кхоачаш а даь, Советски lаьдала исторически юбилейна яха ма йоаггlа накъаяхийта коллектив оарцагlъяхара.

А. ПЕТРОВ.

ПРОПАГАНДИСТИЙ СОБРАНИ

Укх деношка Грознерча политпросвещене цlагlа пропагандистий собрани хилар. Дlадахача политпросвещене дешара шера итогехи тlадоагlача дешара шера пропагандистапттеи лектораштеи хьалхашка латтача декхарехи лаьца доклад йир парте горкома секретара нов. П. И. Латышева. Ший докладаца цо белгалбаьхар дlадахача дешара шера занятеш лакхача идейно-политически боараме дlаяхьа хинна пропагандисташ, занятешта эсала кулгалдаьраш бийцар, нийслуш хинна кхоачамбоацараш тlадоагlача дешара шера партпросвещене дешара системе ца нийсдалийтара пропагандисташта хьалхашка хеадам боллаш декхараш оттадир.

Доклал ювцаш пренешка къамаьл дир Грознерча маькха комбината юххьанцарча политшкола пропагандиста нов. Г. И. Новосельцева, «Чечингстройтранс» яхача транспортни объедене экономически дешай пропагандиста нов. Чумаченкос, «Старогрознефта» НПУ контора юххьанцарча политшкола пропагандиста В. М. Кисаева, Ремстройуправлене марксизма-ленинизма лард lомаеча школа пропагандиста В. К. Обурко иштта дуккха кхыбараша.

Собрани чакхйоалаш латташ дикагlбола пропагандисташи лектораши парте горкома Сийлен книжка тlа дlаязбир, Сийлен грамоташ елар.

С. ШАДИЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГlА

Укх шера 27 мая «Сердало» газета тlа «Бехкало йоаца ледарло» аьнна кепа теха араяьннача критически заметка тlа дувцар ялат чуэца дезача техника ремонт яра балхаш эсала лел республика юртбоахама опытни станце яхаш. Цунах лаьца Нохч - Гlалгlай АССР-а юртбоахама министра заместителя нов. Дудника тхога язду:

«Газета тlа кепа теха араяьннача, заметка тlа белгалдаьха кхоачамбоацараш хинналга баъкъда. Кхашнара ялат чуэца деза техника кийчъеча эша новкъостал дара юртбоахама министерства механизаце отдела инженер Белоусов вахийтав. Республикански опытни станце партийни бюро заседане техника ханнахьа кийчъяра мероприятеш белгалъяьй. Техника лоацдача хана ремонт яра хlара комбайна цхьацца комбайнери цун гlончей тlачlоагlваьв, хьувкъам чуэца безача техника эша запчасташ lалашъяр механикашта тlадиллад опытни станце кулгалхоша. 15 июне еррига техника ялат чуэца кийча хилийта дош деннад механизатораша».

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl. 13 июнь, 1967 шу.

ДЕГlАБОАГlА БОАХАМ

Грозненски головной дулха комбината болхлоша, ИТР-аша, гlулакхерча наха шерра социалистически яхь йэаржаьй, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара баха боагтlача тайпара накъабахар духьа.

Дог гlаддугаш результаташ я укх шера пхе бетта яраш. Валови продукци арахецара план 5 беттa 103,8 процент кхоачашъяьй. Дулх даккхара 5 бетта план 108 процент кхоачашъяьй, соахка цу хана даьккхачунца нийсличa дулх 721 тонн дукхагlа даьккхад. Дикагlа хиннай арахецаш йола марший-кулинарни наделеш.

Советски lаьдала 50 шу дизара даха доагтlача тайпара накъадахар духьа лелаеча социалистически яхьа юкъе дакъа лоац ерригача цехаша. Яхье теннараштa премеш тел. Хlанз вlаштта пхеэлагlа карара кара тела Цlе байракх а хьожаеш хьалхара преми еннай дулха-махьара цеха.

Материальни безам тlабохийтилга моральни стимулех шерра пайда эпарца цхьана нийса тарданса дарг ца хилар белгалдаьккхача КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешца хьалхле а лелаеш, дулха комбината партийни, профсоюзни, комсомольски организацешеи дирекцеи чlоагlа уйла тlайохийт къахьегамцара болхлой гlулакхаш тоадара. Болх цlена а тешаме а бара болхлой тlахьехаш йола лекцеш йийшай комбинате. Масала, болхлошта йийшай укх тайпара чулоацам болаш йола лекцеш: «Къахьегама овсарлеи из лакхъергйола наькъаши» — йийшай къахьегамеи алапеи гlулакхашта йолча инженера нов. Донича «Экономически реформа — дулха комбината хьалашка» — йийшар керттерча экономиста нов. Прохорова. «Материальни стимулировани — кердача хьалашка» — йийшар керттерча бухгалтера заместителя нов. Барсукова. «Коммунизм хьалъечун моральни колекс» — йийшар партбюро секретара нов. Гунькос. «Общественни сакхетамера къахьегам, социалистически дисциплина — коммунистически кхетам балара дарл» — йийшар дулха комбината директора нов. Рогова. Лекцеш йийшай дулха комбината кхычa специалисташа а.

Дулха комбината коллективо бlарччача 1966 шера а укх шера 4 бетта а кхоачашдаьд пачхьалкхен план тlехкхоачашъярах премеш тела аьнна тlайийца гlулакхаш. Из бахьан долаш цу ерригача хана болхлошта, ИТР-ашта, гlулакхерча наха дlатийннад тарифни ставках 10 процентагара 30 процентага кхаччалца премиальни ахча.

Алапел совнагlа 1966 шера 30 эзар соми 1967 шера 6.300 соми премеш еннай болхлошта, ИТР-ашта — 1966 шера 16 эзар соми 1967 шера 5300 соми.

Цул совнагlа директора фондера болхлошта деш дола культурно-бытовой гlуллакхаш тоаларга, санаторни путевкаех баагlа мах дlатакхарга, болхлошта новкъостал дарга 1966 шера дlатахийтад 3 эзар соми 1967 шера 5,8 эзар соми ахча.

1966 шера денз балха опыт хьалlомаяр духьа кхыча дулха комбинаташка хьалха латта болхлойи ИТР-аши командировка ухийташ lаьдал да дулха комбината, цигара хьалена хьалха латта, прогрессивни хlамаш комбината хьалашка дlахо йолача хана юкъе а доададергдолаш.

Масала, балха опыт хьаlомаеш Краснодарски дулха комбинате 10 ди даьккхад доахан доадеш болча ни. Чекуевеи Головинеи цеха начальникаца нов. Тамасхановца цхьана.

Армавирски дулха комбинате 2 бутт баьккхаб хьоанал йоахача цеха аппаратчикаша ни. Хусихановеи Харитоновеи «Тита» яхача лине балха принцип lомаеш.

Шахтински дулха комбинате балха опыт lомаеш 5 ди даьккхад доахан доадеш болча ни. Хатуевеи Головинеи. Балха опыти керда механизмаши lомаяр духьа Ленинградски, Киевски, Нальчикски, Махачкалински, Орджоникидзевски дулха комбинаташка хиннай болхлойи ИТР-ийи группаш.

Иштта кхыча дулха комбинаташка ахарах дика пайда баьлар.

Нагахьа санна хьоаналаш чакхйоаха «Титан» яха лини опыт йоапа аппаратчикаш ца хилар бахьан долаш 3 шера болх ца беш лаьттаяде, хlанз из лини дерттlа болх беш я Армавирски дулха комбинатерча «Титан» яхача лине балха опыт хьаlомаяр бахьан долаш. Из лини болх бе йолаллийтарах бежанеи хьакхийи хьоанала-бедала 48 тонн совнагlа яьннай комбината.

Устагlан кортоши когаши тулаху машин а оттаяь, халача балхашта механизаци дьй, къахьегама овсарле лакхъеннай. Хьакхарчи жан хьалъийде зlанара элеватор оттаяр бахьан долаш 2-зза дукхагlа лакхьеннай къахьегама овсарле. Хьакхарч тулаяра болх тоабеннаб душ оттаяри кхыдола балхаш дари бахьан долаш.

Цхьайолча процессаштеи халача балхаштеи механизаци яр бахьан долаш комбинат бlарччa хьайийцача къахьегама овсарле 4 бетта 109,6 процент хилар, хlаьта цехашка: Аргунски дулха-хьоанала цехе — 123 процент, Грозненски дулха-хьоанала цехе 107,2 процент, оалхазарий дулх доахача цехе — 103,4 процент.

Коммунистически къахьегама бригадаш аьнна цlераш техкай 4 цехах, Аргунерча маршаш деча цехах, Катаямерча марший-кулинарни цехахи компрессорни шин цехахи, Аргунски оалхазарий-кулинарни цехах. Цул совгlа коммунистически къахьегама ударник яха цlи еннай 350 сага.

Хlанз ремонтни балхаш чакхдахаран сезонага 100 процентни кийчо яраи ший деррига низаш тlадахийтад комбината коллективо.

Дулха комбината коллективо иштта декхар тlайийцад Сийлахьбоккхача Октябра 50 шу дизара кердача къахьегама толамашца а дикача производственни хьокхамашца а накъаяхара ший деррига низаш тlадахийта аьнна.

А. БАБАДЖАНОВ,
Грознерча дулха комбината планови отдела начальник.

ДИКАЧА НАХАХ

ТЕШАМЕ НОВКЪОСТ

Моллагlча хlамаш тегача производства санна берригаш хlана бац аьнна кхалнех ба галантерейно - трикотажни фабрике къахьегараш. Йоккха трикотажни цех хозъяьй тайп - тайпара бесаш долча кlадаша. Цlейга кийчлуш хоздича санна хет цlа. Тlеххьара диса гlулакхаш деш санна сиха лел болх беш багlача кхалнаьха кулгаш. Бакъда, иштта хеталу из укхаза цкъа нийсвеннача сага. Юбилейна сийленца накъабахара кхы а дикагlа къахьегаш болхлой бале а, моллагlа кхыдолча дийнахьа а го йиш я цхьа минут зехьа ца йоаеш цхьатарра сихеи дикеи шоай болх беш боахка хlамаш тегараш. Массане хьинаре къахьеге а болаш ба укхаза шоай хьалха латтараш, коллектива юкъе къаьстта сийдеш бола нах. Цар сурташ хьалтеха доахк Сийлен доска тlа.

Массехк шу да Котикова Надежда фабрике болх бе йолаенна. Хlамаш тегара болх вlалла бинза хинна йоl хlанз массане дикача болхлошта юкъе эггара хьалха цlи йоаккхаш я. Цхьан хана из ше дукха болх баьча мастеращца lомалуш хиннача бесса цунца lомалуш а ба хlанз керда балха баьхкараш. Надежда моллагlча сага новкъостала кийча я. Хlаьта ший норма а гаьнна тlехкхоачашъе мог цунна. «Боккъонца йола болхло я Надежда-м, — аьлар цеха мастера Султанова Ирина Сергеевнас. — Болх чlоагlа беш саг я. 140—170 процент норма кхоачашъелга моллагlча сага кайоалаш хlама дац».

Боккъонца йола болхло. Из цlи йоаккх Котиковах ший декхар цlена кхоачашдеш, халонех ца къехкаш миччахьа къахьега из кийча йоландаь. Цо дика lомаяьй балха ши процесс, хlаьта моллагlа операци а е ховргдолаш я, хlана аьлча цунна безабенна болх ба из.

— Балха йоацаш, сай машинах къаьста доаккхаш дола кlиранди а цкъаза дукха хет сона, — аьлар Надеждас, хьай болх дукха безий хьона, аьнна, хаттар дича. — lуйрийна балха хьа а ена сай машин аз дlайолаялийтача, деррига дицдале сапаргlата доал. Болх дукха безилга хила мег из.

Раьза я Котиковас беча балха браковщица а. Йоlо даьча тегарца сакхат хулаш хинна ха дагаягlац укхаза. Сакхат доацаш баракъаш тегара саратовций метод фабрика берригача болхлошца цхьана хьаплаьцаяр Надеждас. Цу хана денз кхы а чlоагlагlа зе яьлар ше дечунl дикал.

— Болх махулла овсарегlа бе беза, бакъда, из де йиш яц продукце дикала чотах, — дувц Надеждас. — Оаха тегаш йола майкаш, панталонаш, спортивни формаш наха хlара денна эша хlамаш я, тlаккха мишта хилийта йиш я уж сакхат долаш?

Фабрике болх бе йолаеннача хана денз доккха а зlамига а дукха хувцамаш хиннад йиlий вахаре. Цунна байзаб къахьегама чам, коллектива низ, баьча балхах боаггlаш бола мах бича дега хулаш бола тоам. Баркалаш дукха яьхад Надеждайна фабрика администраце, тийннай Сийлен грамоташ, хlаьта а аргlанара баркал болхлой собране шийна кхайкадеш хилча духхьашха санна тохалу дог, кхы а сихагlа лел шоллагlча дийнахьа кулгаш. Хlаьта соахка, эггара хьалха ейгача промышленноста цlей дездеш, хилар Надеждас доккхагlчарех лоархlаш дола хlама. Лакхара совгlат — «За трудовое отличие» яха медаль елар Котикова Берсай Надеждайна.

— Дукха ба тха цехе шоай декхар цlена кхоачашдеш бола кхалнах, йоах Надеждас. — Масала, Мазиева Фатима. Цехе а дика бу цо болх, хlаьта цул совгlа сайрийнарча школе а дика дешаш хьайоагlа. Хlаьта Галаева Диба? Цунгара-м моллагlчо а хьокхам эца мегаргба.

Укх шера хиннача хоржамашка массава раьза а хинна Котикова Надежда хоржай городской Совета депутаталла.

— Комсомола членалла со дlаийцачул тlехьагlа коллективо сох бенна эггара боккхагlа бола тешам ба из. Из ца боабе сай хьинар, низ ца кхобеш къахьегаргдолаш а я со, — иштта я къоначча депутата уйлаш.

М. ЗЯЗИКОВА.

Боккха къахьегама толам баьккхаб укх юбилейни шера нефтемаслозавода № 39-6 йолча установка коллективо. Заводе эггара хьалха кхоачашъяьй парафини даьтташи арахецара ах шера задани. Июль бетта чотах продукци арахецаш ба технологаш.

Сурта тlа: машиниста гlонча Макаров Ивани (аьрдехьа) завода ветеран машинист Шалдыбин Владимир Евгеньевичи.

Н. Татарова сурт.

ГЕОФИЗИКАШ — КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Шерра-шера шерлуш латт Малгlабика мехкдаьтта тохка майдаш, хlаьта иштта алсамдувл хьадоаккхаш дола доагор а. Скважинашкара деннеи бийсаннеи эзараш тоннаш мехкдаьтта доаккх. Уж доламаш доахача шоашкара дакъа юкъекхухь геофизикаша а.

Хlара денна Малгlабика промыслово - геофизически базера «Малгобекнефта», «Горскнефта», «Сунжанефта» НПУ бурув деттача моттигашка геофизикий партеш дlаух.

Тlоаний параметраш дерхlаш, отложеней продуктивностага хьожаш, тlоанашкара мехкдаьтта дукхагlа хьатlадайтара болх беш йиъ геофизикий парти я Малгlабике. Хlанззалца моттиг нийсъеннаяц уж бехке болаш бурувдеттарий болх сеца.

Цкъа прибораш lочухийцача бурувдеттараштa эша даннеш нийса хьаэцара измереней дикал лакхъяра дош оттадаьд базе. Цудухьа хlанз измереней керда методаш балха юкъенхахьарах дика пайда боал. Масала, дика пайда баьннаб КСП-200 маркaх йолча каротажно - скважинни приборах базе пайда эцара бахьан долаш. Цхьатарра йиъ параметра бустам боаккх цу приборо. Нагахьа санна хьалха каротажни балхаш чакхдахара 15—18 сахьат эшаш хинналале хlанз цу прибора новкъостлаца 3—5 сахьата йистебоаккх из болх. №№ 823, 866, 870 йолча скважинашка из прибор тохкача йоккха экономически эффект а луш пхи эзар метр лаьтта кlала цунца бустамаш даха йиш йолга гучаделлар.

Хьалха разделительни тlаьй установка тампонажни участка болхлоша увттайора. Из установка оттаеш зехьа дукха цементи хаи йоайора болхлоша. Хlанз из болх геофизикаша бу. Хьалха из болх кхоачашбеш 520—600 килограммага кхаччалца дlайоэаш хинна цемент 50 килограммага кхачалпа кlезигьяьй геофизикаша. Иштта хьалхарчул массехказа сихагlа кхоачашбу цар из болх.

Барттайна дика коллектив я базе вlашагlкхийттар. Шийгара новкъостал эшача метта гlонна кийча хул коллектива хlара специалист.

Дукха ха йоацаш Мангышлаке тохкама балхаш сихагlа чакхдахара новкъостал де яхай къона инженер геофизик Барахоев Руслан керте латта геофизикий парти.

Чоалхане балхаш кхоачашлу 24 йолча Шумский Виталий керте латтача геофизикий парте. №№ 866, 846, 667 йолча скважинашка 4500 метр лаьттана кlала балхаш даь йистебаьннаб уж. Хьинаре кхоачашлу геофизикаша Октябра юбилея сийна тlайийца декхараш. Укх шера пхе бетта план 12-гlа май хьатlакхачале кхоачашъяьй цар. Планал совгlа итт эзар сома маьха балхаш кхоачашдаьд. Укх шера итт бетта план 25 октябре кхоачашъе аьнна тlайийца декхараш цар сийленца кхоачашдергхилар хlанззе а белгала да.

В. ТУРКАЕВ.

ТlЕХЬАДИСАЧА ГlУЛАКХАШЦА — КЪОВСАМ

КПСС ленински политика чакхъяхар бахьан долаш Советски lаьдал латтача шерашка вай республике хьалкхийнад кхалнаьха керда ноахал. Цар духовни гlулакхий хозалах, къонахчалах, лоlамах, коммунизмана мутlахьа хиларах доккхал ду къахьегамхоша. Цунна тешал ду укх шера 12 марта хиннача хоржамашка Нохч - Гlалгlай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла 64 кхалсаг е берригача депутатех 43 процент, моттигерча Советашка 3767 кхалсаг, вешта аьлча берригa хержача депутатех 40 процент гаргга хержа хиларо.

Вай сийлахьча кхалнаха къа ца хьегаш цхьаккха дакъа дац хlанз халкъа боахама, lилма, культура.

Дукха хlамаш даьд вай республике кхалнаьха бокъонаш маlача наьхачарца нийсъяра, уж творчески дегlаухаргбола, шоай знанеш цар эргайоахаш тоаергйола, производственни вахаре хьинаре дакъа лоацаргдоала, кхалнах lотеlабеш, цар сий лохдеш дола ширача замах юхедисача воча гlулакхех вай кхалнах цlенбаь мукъабоахаргбола хьалаш хилийтара. Дlаяхача замалахьа хиннaчунца цхьанна а тайпара нийсъе йиш йолаш яц таханара нохчийн гlалгlайи кхалсаг.

Цхьабакъда, тахан а тlехьа нийслу вайна кхалсага сий lотеlадеш йола моттигаш, цхьайолча районашка кхоачамболаш болх бац ширача замах юхедисараш леладеваща, бахача наха юкъе, къаьстта а маlача наха юкъе, боаггlача тайпара хьехама болх бац кхалсагаца дика уйла хургйолча кхетамца уж хьалкхебара. Цу гlулакхо новкъарле ю кхалнаьха коммунистически сакхетами творчески инициативеи лакхъяра, из духьала да советски халкъа коммунистически кхетам балара.

Мадарра белгалдаккха деза, дlаяхача ширача замах юхедиса во гlулакхаш вай вахара юкъера сихагlа дlадоахилга дуккхача хьале кхалнахах шоаех тийша хилар. Цу тlа а, нийсхо хьаллоацаш дола вай советски закон массаза а кхалнахагахьа да.

Республике хlанз а нийслу дукха истий кхувлар санна дола сатоха йиш йоаца гlулакх. Вий яхача ширача замах юхейисача цу бlехача тlехьалено дезал вlашагlбоах, кхалнаьха дог дохаду, сий доалу, доккха зе ду бераш хьалкхедара. Духхьал белгалдаккха деза, дукха истий кхувларах 2 а 3 а сесаг йолча маlача наха нийсса бехке кlал сесаг йолча маьре яхарца а кlалхарча сесага сий доадарца а эхь дола гlулакх шийна тlаэцаш йола кхалсаг а хилар, цу тайппара дезал вlашагlбоахаш а берий сакхетам толхабеш а.

Нийса гlулакх да ширача замах юхедисача цу эхь долча гlулакхашта духьалъяьннача Хулагова Паьтlамата даьр.

Соахка Наьсарен районерча Гагиев lисас, сесаги 4 бери долаш ше воалашехьа а, шийна езаеннача вурийтта шу даьннача П. Хулаговайх ший 2-гlа сесаг е лаьрхlар. Раьза йиеций аьнна Паьтlаматага хьатта хlама хилазар цун, йиlий наьнаца Хулагова Тамареца барта а ваха, цунна урдувна 1200 сом ахча делар цо. Цхьабакъда, йоlо, 2-гlа сесаг кlадйолча тlаяха шийна эхь тlа ца а эцаш, новкъостал дийхар. Паьтlамата новкъостал дир, новкъостала кулг кховдадир цунга, къаьнарча гlулакхий мукъах бахарий бера хьаьккхар из, хlаьта И. Гагиевна, шоллагlа саг, цу тlа а маьре яха ха йоацаш йола йоl йоалае гlортарах, набахта яккха 1,5 шу суд йир.

Иштта дораде деза йиlий сий а кхалсага сий а. Низаморг даьд З. Танкиевас а ши сесаги 5 бери доллашехьа а низагlа Кациев ше маьре йига гlертача. Кхы а дуккха цlераш яха йиш яр ширача замах юхедисача гlулакхий мукъах баха ца а тугаш, Советски lаьдала шоашта енна шоай бокъонаш дорае дlаэттача кхалнаьха.

Цхьабакъда, вайна юкъе хlанз а эхь долаш моттигаш я, кlал сесаг йоллашехьа а, ший сий а доадеш кхалсаг маьре йодаш. Масала, Малгlабика районера Гулантова Хьава, ший барайтта шу а далалехьа маьре яхар сесаги бераши долаш хиннача Ю. Бабыкинага. Из факт тохкача хаа Х. Гудантовас ший хур дора ше Бабыкина йиша а я, царнига хьоашалгlа ена а я, яхаш моттигера советски, партийни, следственни органаш тувлае гlерташ. Цхьабакъда, следственни органаша нийса къоастадир дош, шоллагlа саг йоалаяр бахьан долаш Бабыкин уголовни бехктокхаме эаар, хlаьта Х. Гудантова юха цlаяхийтар.

Халахете а, цкъаза кхыметтел укх тайпара факташ а нийслу: шоай бераш дlа а кхайсе кlал сесаг йолаш волчунга маьре йода кхалсаг. Масала, Шаьла района Германчуге яха Ачигаева Тамара ший пхи бер дита а дита, сесаги 8 бери долаш волча Шаьла вахача Абзуев Вахийга маьре яхар. Суда кlалхарбовлар духьа уж шаккхе а, шоай бераш дlа а кхайса, вай республикера дlалахал.

Дика да вай берий, советски кагирхой таханара вахар, кхы а дикагlа я цар кхоане.

Революци хилалехьарча Россе школашкеи вузашкеи деша баха йиш йоацаш хинна нохчийн гlалгlайн мехкарий хlанз ВУЗ-аш йистейоалхаш, аспирантуре деша баха кийчлуш, шоаш а вузашка lилман-педагогически болх беш ба.

Цхьабакъда, къаьнарча, дlадаьннача lадатийи шарlатеи мукъах бахарий цхьаккха дича а кхетаде безам бац йиlигаш деша дезаши шоай кхел шоаш къоастае езаши хилар. Даьшеи поаношеи шоай бераш деша дахийта пагуташ моттиг я республике. Масала, цхьацца бахьанаш а доахаш, дешар дlакхесал Соагlапчарча 1-ча бархl шерара школерча массехк йиlиго. Царех я Мальсагова Аьсет, 1-ча «Б» классера дешархо, Мержоева Зина, 6-ча «А» классера дешархо. Кхыбараш Алхха 6-ча шун классера 6 йиlиг я школе деша ца ухаш. Из безаме боацаш кхаъ ба. Долла хlама де деза еррига йиlигаш дешара юкъеозара. Дукхагlъяраш дьно тувлабаьча дайпоаной йиlигаш я деша ца ухийташ соцаяьраш. Йиlигаш дешарах яхар политически маlан долаш да — из да хlанзара мировоззрении культурeи шоай берашка lомаяйта ца лар. Хlаьта школашка-м, бакъдар яьлча, дешар дикагlа хьеха деза, тоабе беза дешархошта идейно - политически кхетам балара болх, къаьстта а lилман наькъаца дына гlулакхаш хьагучадахара даькъе, лакхагlа айбе беза дешархошта коммунистически, интернациональни, патриотически кхетам балара боарам.

Шоай кхел къоастае езараш мехкарий шоаш хилар цхьаккха дича а кхетаде тугаш бац lадатийи шарlатеи мукъах бахараш. Масала, Наьсарен районерча Гадаборшева Хьавай гаргара нах цун 16 шу даьннача хана маьре яхийта беннабар, цхьабакъда, Хьавас цар аьнна де тигадац, цунна новкъостал даьд, цунна эхь а долаш из низагlа маьре яхийта гlортар дохадир. Ширача замах юхедисача ахьерча гlулакхех дlахадарца нийсача наькъа тlа яьлар Хьава. Цун деша безам бар, цунна новкъостал дир, хlаьта хlанз из Нохч-Гlалгlай педагогически училище йистейоаккхаш а йоалл. Цу училищe деша ягlа Надтеречни районера Мальсагова Макка. Кхуш йоагlа хоза йоl езаенай вlалла малав ца ховш волча В. Альбековна. Хlаьта «ширача замах чура из йоlа тlахьувза зlамига саг». Маккийна фу хет хьажа везача метте, цун гаргара нах болча а вахе, царца барта вода. Хlаьта цул тlехьагlа йоlа тlехьалела а кхерам тlатувса а волалу из, нагахьа санна хьо шийга маьре ца йоагlе аз могийтаргдац хьона яхаш. хlана аьлча цун дашa жоп деннад цунна. Кхыметтел из низагlа йоаль дlайига а венна хиннав из. Цхьабакъда, Макка кхераеи йоаеи аьттув баьннабац цар. Цунна ший ханнахьа новкъостал даьд, хlаьта хьаьрваьнна зlамига саги цун гаргара нахи метта боалабаьб, царна дlахайтад шоаш бахаш йола ха малагlа я а малагlа Закон шоай кхоачашде деза а. Тешаме ала йиш йолаш да, вай кхалнах юкъакъайла лоаттабеш долча ширача гlулакхех цlенбенна Мальсагова Макка, Гадаборшева Хьава, кхыбараш керда советски кхоане хьинаре хьалъеш бараш а хинна дlаоттаргхилар. Цхьабакъда, эхь доллашехьа а, вайна юкъе болаш ба дlадаьннача ширача гlулакхий мукъах баха мехкарий а. Масала, № 15 йолча интерната хоам кхаьчар Хаяури Мовлатхан низагlа З. Хаяурега маьре яхийта хиларах. Цун подругаша, дог а тlехкаш, дувцар, из бlеха гlулакх мишта чакхдаьккхад. Цу сахьате тlехьа бахаб цунна интернате из хьайоалаяр духьа, из-м кхыметтел дешарах а яьккха ма яхийтайий маьре. Цхьабакъда, Мовлатхана цхьаккха дича а тигадац школе юхая а низагlа ше дlачуйигача цlагlара араяла а. Цо леладеча хlамах цецбаьнна хиннаб цун подругаш, уж-м цунна новкъостал дар, школа йистеяккха торо ялар, ший кхел шийга къоастаяйта мукъабалар духьа ма баха хиннабий из йолча. Хала а хет, эхь а хет уж тайпа мехкарий бахьан долаш.

«Вай ираз вай воай бе доалл» яха дош республикански газетий оагlонаш тlа нийса гlоттадаь хиннад 1965 шера июнь бетта пединститута студенткаша. Бакъда из, вай мехкарийи кхалнаьхеи бе далла а доалл цар шоай ираз, дукха хlамаш да царна ларахи цар лоlамахи тийша. Тlаккха, де вай, кхалнаха, воашкара доагlар, вlаштlехьдаккх вай воай ираз, хlаьта эшшача моттигегалаккха вай ленински Коммунистически партеи Советски lаьдалеи воашта денна сийлаза вахар цхьаннега а баь ца дерзалайтари на хувцийтари духьа.

М. М. МЕЖИДОВА,
КПСС Нохч-Гlалгlай обкома кхалнаха юкъе боча балха отдела заведующи.

ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА СОВХОЗЕ

ЖА ІУЙ ШКОЛЕ

Дукха ха йоаццаш сона корадир, тха жа Іуй бригаде вІашагІъеллача хьалха латтача опыта школа балхах дола йоазонаш. Цу школе деша баьгІача наьха тайпан цIераш дагалувца ваьлча тувлавелар со. Цхи бІаь совгІа саг чакхваьннав цу къахьегама школах. Соца болх баьраш а ба царна юкъе. Балхах сайна ховр ка маьрша дІадовзийтар аз царца. Вай республикера хинна ца Іеш Дагестанера, Черсий-Балкхарой, Калмыкера жа Іуй хиниаб укхаза.

Сайца къахьегама школа яьккхараш бІаргабайча дог гІоздоал са. Тха школе хинна калмыцки совхоза жа Іу Никольски ше укхаза Іомадаьчох кхоачам ца беш дІахо дийша а ваьнна хІанз жа лeлaдeчa совхоза кулгалдеш ва.

Иштта жа Іуй школа чакхъяьккха жа леладеча бригадашта хІанз кулгалдеш ба тха совхоза жа лeлaдeраш нн. Кульчуков, Кудайнетов, Мананов, Карагулов, кхы а дуккхабараш.

ХІанз соца болх беш ба къона жа лeлaдeраш Тилеков Іабдул-Керам, Саидов Алиби. Царех а боккхагІа жа Іуй, жа леладеча бригадай кулгалхой хургхиларах теш со. Царна дукха деза шоай дегаца къоабалдаь хьатІаийца гІулакх.

Са хинна подпаскаш нн. Макуев, Эзильбиев кастта боккхагІа бола жа Іуй хургба.

Жена гІулакх дара ше-ший приемаш я хІара жа Іуна. Цхьабакъда уйла цаІ я цар массане а — йоха ца еш даьгІенех нийсса пайда эцар, хІара устагІанна доаггІа гІулакх деш жа дукхагІа дебадар, цар продуктивность лакхъяр.

Цу хьакъе белгалваккха лов сайна 20 шу хьалха болх беш хинна совхоза дикагІвола жа Іу Кульчуков Асан. Шерра даьгІенашка дІадаржийташ доажалу цо ший Іул. Ахкан замалахьа бийса тІакхаьччача соцалу цо жа. Жа диза дий хьож. Іуйрийна кхоъ-диъ сахьат доалаш хьов жа, юха дІадолалу керда къахьегама ди. Иштта дика гІулакх деш хІара жийна тІехьара 127 Іаьхар кхебаьб цун бригада.

Ер шу къаьстта хала дар тха жа Іушта. ТІехьа яьнна шийла ена бІаьсти, даим хьекха мух чІоагІа Іаткъар жена. Цхьабакъда уж халонаш эшае Іемача, денал долча тха бригада жа Іуша дика толамаш даьхад. Районе хьалха латт бригада коллектив. ХІара бІаь жийна тІехьа 140 Іаьхар хьахиннаб. Жена тІера тха дІаьхеи цІенеи да. ХІара устагІанна тІера планах пхи килограмм яккха езача ялх килограмм яккха социалистически декхар тІаийцад оаха укх юбилейни шера.

Укх деношка лаьттача йоачаша дикка дегІайоалаяьй цонашкара баьцаш. ХІанз хийца дегІ дахьаш я кубанка, эрий тІабаьнна кен, тонконог. Цхьабакъда малакайси ковылеи телхаю понаш. Цхьакъха бежано яац уж. Бурунашта гІулакх эш. ДІадахача шерашка санна бІаьстии гурахьеи самолеташца дІатІае еза баьцаш. Бакъахьа дар совхозе лаборатори хьаелларе, ца эша баьцаш дІайоахаргйола гІулакх, дІае еза баьцаш тохкаргйолаш.

Шоай низ а хьинар а ца кхоеш Даьхенна дукхагІа же продукци дІаялара къахьегача жа леладерий вахара хьалаш шерагара шерага тоалу.

Жа Іуй шеношка сийрда лампаш, телевизораш лотаеш дукха ха йоаццаш электричество енай. Помарий аренашка лаьттаи кІалхара дуxдувл артезиански гІувнашкара шийла хий. Иштта эргадувлаш тоалу культурни хьалаш. Тха кашара гаьна йоаццача уллача жа Іуй школе дика помещени я, дика кийчъяьй гойтара агитаци, жа Іушта эша литература, журналаш да укхаза.

Иштта шоай йовкхо еча советски правительстваней Коммунистически партеней жоп луш доккхий гІулакхаш карагІдаьннад тха боахама жа лeлaдeрашта.

Тха къахьегама лакха мах баьб Даьхено укх шера. «Шелковский» яхача племенной жа леладеча тха совхоза коллективана Ленина орден еннай.

Из доккха совгІат хьаэцаш правительстваней КПСС ЦК-ней дег тІара баркал оалаш, тешам лу жа лeлaдeраша Октябра 50 шу дузача цІейна доккхий къахьегама совгІаташ а ийца шоаш накъагІоргхилара.

Н. ЭСМУХАМБЕТОВ,
«Шелковский» яхача племенной жа леладеча совхоза воккхагІа вола жа Іу, Социалистически къахьегама Турпал.

Сурта тІа: Н. Эсмухамбетов.

ДОККХАЧА СОВГІАТО ХЬИНАР АЙДУ

Къаьстта дог гІоздаьнна къахьег укх деночка тха совхоза коллективо. Массехк ди да совхоза байракха тІа коллектива енна Ленина орден къега. Цу совгІато кхы а лакхара къахьегама толамаш даха тІахьех совхоза жа леладераш.

Атта даьхадац совхоза коллективо уж хьокхамаш. 1932 шера вІашагІъеллар совхоз. Цу хана коллектива хьалхашка оттадаь декхар дар биткъа хьоаса бола тха дола жа леладар. Оаха укхаза дебаде даьлар грозненски фух дола жа. Юххьанцара чехка дегІая йолаелар совхоз. Из вІаштІехьдаьлар племенной болх дика лелабарах, йоккха опыт йола специалистий, жа Іуй кадраш вІашагІтохарах. 1940 шера Къилбаседа Кавказе йоккхагІчарех цаІ яр «Шелковский» племсовхоз. совхозе деррига цу хана хиннараш биткъа хьоаса бола 20 эзар жа дар. Бакъда, Сийлахь - боккха Даьхен тІом хиннача хана немецкий фашисташа совхоза лаьтта яьккхача лоацача хана деррига совхоза жа доадир.

Цулухьа, 1943 шера юхаметтаоттаеча хана совхоз керда вІашагІъеларг дархІа мегаргйолаш яр. Коммунистически парте, советски пачхьалкхено цахалдаш новкъостал дарах боахам чехка дегІабоалабе вІаштІехьдаьлар совхоза болхлой, специалистий. 1953 шера совхозе берриган хиннар 19 эзар совгІа устагІа бар, царех 16 эзар совгІа биткъа хьоаса болаш дар.

Белгалле деза зоотехнически бокъонаша дІадехкача тайпара боккъонца бола жерчашцара племенной болх совхозе цу хана дІаболабаьлга. Зоотехнически Іилма хьалха латта методаш балха юкъейоалаяр бахьан долаш шерагара шерага лакхлу совхозе жерчашта тІера доаккха тха. хІара бІаь жийна тІехьара хьакъоастаду Іоахарий дукхагІа хул. Масала, 1950 шера хІара устагІанна тІера юкъера лаьрхІача йиъ-пхиъ килограмм мара ца доаккхаш хиннача, хІанз ворхІ килограмм совгІа тха доакхх.

Уж толамаш доахаш лоархІаме дакъа лоац тха дикагІа болча жа Іуша. ХІара шера гучабувл къахьегама турпалаш. Вай республике а мехка а цІи хеза массанена а бовзаш ба Социалистически Къахьегама Турпалаш Эсмухамбетов Наурды, Амитов Умурзак, тайп - тайпара орденаш лелаю Титов Фома, Шатомиров ИсмаІал, Карагулов ИбрахІам, Гвенцадзе Николай, иштта кхыбараш а.

Хьинар ца кхоеш цар къахьегарах совхозе хІара шера лазараш лоацаш дулха тоаденна Іоахарий кхеду. Тхогара дог раьза долаш племенной Іоахарий ийду Казахстана, Грузе, Бурята, Оренбурга, Астрахана областашкарча боахамаша. Укх тІеххьарча шерашка дикка дукхагІа ийду тхогара племенной Іоахарий. Нагахьа санна 1962 шера оаха деррига дехкараш кхо бІаь гаргга Іаьхар хинна бале, 1966 шера уж цхьайтта эзар совгІа хилар.

ХІанз боахаме 30 эзар устагІа ба, тха даьгІенашкеи цонашкеи хьажжа да уж. Дале а, жерчий фу дикагІа хилийтар бахьан долаш хІара шера лакхлу боахамо царех ийбу пайда. Нагахьа санна 1962 шера совхоза цІена пайда 455 эзар сом хиннабале. 1966 шера из бІаь пайда 619 эзар сомага дІакхаьчар.

Къаьстта къахьегама овсарле лакхъяь болх беш я тха коллектив Советий Іаьдала 50 шу дузача юбилейни шера. Лаккхара социалистически Іеккхараш тІаийцад коллективо. Оаха лош деннад хІара бІаь жийна тІехьара юкъера лаьрхІача 110 Іаьхар хьакъоастабе. пачхьалкхенга 2100 центнер тха дохка.

Бакъда дІадаха Іайи бІаьстийн жа Іушта дукха аьттув болаш яцар. Дукха ха яр укх шера хиннар мо шелал ца хула, дом гІеттабеш, гІум ийеш дуІаш ца хьекха. Дале а. тІаийцача декхарех 110 Іаьхар болча юкъера лаьрхІача хІара бІаь жийна тІехьара хьакъоастабаьр 112 Іаьхар ба. Цхьаболча жа Іуша даьха толамаш кхы а лакхагІа да. Масала, Эсмухамбетов Наурде кулгалдеча бригаде хІара бІаь жийна тІехьара хьакъоастабаьр 140 Іаьхар ба, хІаьта К. Янтуганова, К. Мапанова, А. Кульчукова кулгалдеча бригадашка уж хилар 123—130.

ХІанз лоархІаме гІулакх деш ба совхоза жа леладераш. дукха ха йоаццаш жа ларга доладеннад совхозе. Из болх дика вІаштІехьбаьккхаб жан фермашка. Тоъал ба жа лоргараш, еррига механизмаш ремонт яь дика болх беш я. Раьза ба уж шоай балха, хІара устагІанна тІера ялх килограмм совгІа тха доакхх. Жена тІера тха тІехдика да.

Шеко яц пачхаьалкхенга тха дохкара тІаийца декхараш оаха толамца кхоачашдергхиларах.

Совхоза администраце, партийни организаце боккха теркам тІабохийт совхоза къахьегамхой культурно - бытовой хьалаш тоадара. Цар вахар хоздара. Массехк шу хьалхагІа жа Іуй землянкашка бахар, электрически сердал-м ювца езаш яцар. ХІанз иштта дац. Нах хьалдаьча капитальни цІеношка бах, массанахьа а электричество я. ХІара цІагІа бІаргаго йиш я телевизор, радиоприемник, холодильник, баракъаш дутта машинаш. Совхоза центральни усадьбе, фермашка дукха гаьнаш егІай.

ХьалхагІа молаш дола хий ца тоъаш хало эзар совхозе бахача наха. ХІанз совхозе водопровод йиллай, фермашка 12 артезиански скважинаш я. Хий чу а хецаш искусственни Іамарч хьадаьд чкъаьрий дебалара.

Укх тІеххьарча массехк шера дукха гІишлош хьалъяьй совхозе. Цу даькъе юкъера школа, берий беш, болхлой столови, тика. ХІанз хьалъеш латт клуб, больница. Уж еррига а гІишлош совхоза низашца хьалъеш я, хІаьта цар из болх лоацача хана материалаши ахчеи кходеш бу.

Тха жа леладерий къахьегама боккха мах баьб Коммунистически партеи Советски правительстваи. Коллектива еннача Ленина ордено тхо тІехьагІа кхы а лакхагІа къахьегама толамаш даха декхарийла ду.

И. СУВОРОВ,
«Шелковский» яхача совхоза директор.

22 шу да Умурзаков Амита совхоза жа леладу. Волалуча хана Эльмамбетов Мусай бригаде гІончa волаш массехк шу даькхар цо. М. Эльмамбетова Іомайир Амита жа леладерий говзал. Дукха ха я къаьна жа Іу пенсе ваха, дале а хІанз а тІехь цунна доккха баркал оалаш вувц из А. Умурзакова.

Ха дІа ме йода лакхлора къоначa Амита говзал, кастта совхоза дикагІа болча жа Іунашта юкъе вувца ваьлар А. Умурзаков. ХІанз цунна наькха тІа къегаш ба Социалистически Къахьегама Турпала седкъа.

Сурта тІа: совхоза воккхагІа вола жа Іу Амитов Амурзак (аьттехьа) ший гІончашца Ахмадов Амирбекацеи Джабраилов Бакарацеи жа доажадеш ва.

Ха дІа ме йода дукхагІа жа Іуй вахара юкъе йоагІаш латт электричество. ХІанзалца бригадашка лоадама сердал ца луш зІамига движокаш мара яцар бурунни аренашка. Кхыча тайпара да укхазара гІулакх хІанз. Денгара денга кашараштa герга гІерт электричество. Иштта высоковольтни лини хьакхаьчай Эсмухамбетов Наурды бригаде, хІанз из Амитов Умурзака бригаде дІахьош латт.

Сурта тІа: бурунашка да гІа боахаш дІайода высоковольтни лини.

Совхоза центральни усадьбе хьалъяь болх беш я 50 бера лаьрхІа беш. Берашта салаІара дика хьалаш да беша. Укхаза я тайп-тайпара ловзара лаьрхІа площадкаш, бурчолгаш, дукха игрушкаш. Сакъердаме, хоза да берий бешара вахар.

Сурта тІа: бераш беша коа ловзаш да.

Н. Кобиашвили сурташ.

Массехк шу хьалхагІа дацар ер цІенош «Шелковский» совхозе. Бакъда, укх тІеххьарча шерашка хувцаденнад укхаза бахача наьха культурно - бытовой хьалеш. Хьалъяьй юкъера школа, берий беш, больница. Шерача нийсача улицашка да хьалдаьд нах чу баха цІенош, цу цІеношка лотаеннай Ильича лампаш, телевизораш, радиоприемникаш.

Сурта тІа: «Степной» яхача поселке керда хьалдаь нах чубаха цІенош.

Н. Кобиашвили сурт.

МЕТЕОРОЛОГЕНА ГІУЛАКХ ДУ СПУТНИКА СИСТЕМА

Юбилейни, 1967 шера итт шу дуз эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник урагІхиццача дийнахьа дена. Вай Даьхено адамлена эггара хьалхагІа хьабийллаб космически арене бода никъ. цо эггара хьалхагІа йолаяьй космосах машаре пайда ийбара зама. Космически аренна тохкамаш дара итт шера программа чакхъяккхаро къаьгта дІахьекхад советски Іилманеи техниканеи карагІдийнна Іалаьмате доккхий хІамаш.

Дукхха а ха хьалха дена космически арене болх беш я чоалханера автоматически космически обсерватореш. Цу арен физически хьалашта тохкамаш даро йиш хилийтай хІанзарча ханара Лаьттан метеорологически спутникаш хьае. Царех пайда ийбаро хьагучайоах метеорологена йола Іалаьмате йоккхий тороназш.

ХІанзарча ханара хаоттама служба геттара сиха эргайоалаш йоагІа. Нагахьа санна хьалха хаоттама прогноз мехка чурча башха йоккхий йоацача районашка боахама болх Іалашбара лаьрхІа хиннаяле, хІанз метеорологий декхараш геттара чІоагІа хувцаденнад. Иштта, масала, Москвера гІетташ дІауха советски самолеташ 10—12 сахьат даьлча Лаьттан вокх ах шара тІа ядача пункташка кхоач. Итт эзар километрал бІаьхагІа никъ беш йолча массаза а хадданза еча рейсаша, мадарра аьлча, еррига лаьттан шар чулоац. Цу тайпара да массаза а хадданза самолеташ лела Кубе, Монреале, Токио долха авианаькъаш, континенташта юкъе гІолла Антарктиде ухараш. Цо дІадех дерригача Лаьттан тІарча атмосфера хьала хьакъехьара йизза информаци хулга.

Фордий транспортнии чкъаьрий доахачеи флота а кхы кІезигагІча лоархІаме яц боккъонца нийса йола хаоттама прогнозаш. ХІанз уж лела моттиг — берригa дунен океан ба. Морякийн чкъаьрий доахарийн балхах доала беркат дикка боккхача боараме форда тІа уттача гидрометеорологически хьалий нийса теркам барах тийша да.

Цу дегІаухача дІадехараштa кхоачам бе йиш яц хьалха санна хаоттама служба вІаштІехьъяхаро. Информаци лаьттан шара хьаштдолча моттигера гулъяь хила езарал совгІа, из ший ханнахьа хьаккхаьча а лоацвача ханашка метеорологически юкъмоттигашка цхьана вІашагІтеха а хила еза.

ХІанзарча ханарча Іилма эггара халагІча декхарех долча цхьаннех — хаоттам мишта хургба дукхха а ха хьалхагІа тешшаме харах лоархІабар духьа метеорологаша вІаштІехьъяккханза ялац лаьттан шара тІарча атмосфера юкъарча циркуляце теори. Лаьттан фе океане чоалхане хула еррига процессаш теркал а еш, из теори вІаштІехьйоаккхалургьяц лаьттан шара ерригача тІехен тІа гІолла хадданза массе а хана метеорологически зем боахаш ца хилча. Хьалха метеорологашка хиннача моллагІара а йолча технически средстваша из дулургдац, хІана аьлча, Іалаьмате йоккхий океаний аренаши кІезига нах бахa лаьттан шара територeши, мадарра, аьлча, метеорологически земаш ца доахаш я. ХІаьта орбите гІолла лелача метеорологически спутникага — «космически бІаргага» мара зе а лургбац ерригача планета тІара хаоттам.

Вай деношкарча синоптикаша хІанз кхетадеш а дац спутникови информацех пайда ца ийбеш хилча атмосферни процессий анализ мишта юлургьяр — селла сихен хоадам боллаши юкъеяхай из хаоттама служба вахаре. Спутникий новкъосталца атмосфера хьакъехьара Іилма дІаьхий хулаш доагІа Лаьттан фе океанах чакхдувлача йIовхала радиационни тоатолий хьакъехьарча сведенеех. Уж даннеш ца хилча лархІа йиш хургьяц атмосфера хьееча «йІовхала машино» деш дар.

Долла а хІама чулоаца метеорологически спутникий информаци къаьстта а лоархІаме я атмосферни процессий дукхала расчеташта. Уж расчеташ я хІанзарча лоацвача а йІаьхача а ханашка мел малагІа хаоттам хургба хара хьисапий ларда.

Шийна юкъе йолхаш Лаьттан искусственни спутникаш, даннеш хьанийрен цхьалхаяхарен пункташ, бортови системайи царна кулгалдарен хьала тІахьожам лоаттабу служба йола «Метеор» яха экспериментальни метеорологически космически система вІаштІехьъяккхар духьа дукха Іилма а технически а декхараш кхоачашде дийзар. Царех ка маьхала а йоалаш лоархІайир Іилма-тохкама, конструкторски, промышленни организацеш.

Дуккха а метеорологически характеристикаш теркалйича мара атмосферни хьала йизза анализ елга кхоачашдулургдоацаш хиларах спектра тайп-тайпарча участкашкара радиационни тоатолаш цхьаи хаина дустилгеи гуш йолча а инфрацІеча а зІанарашкарча морхий тІоан сурташ доахилгеи Іалашду спутник хьаелга лаьрхІадар. Из кхоачашду Іилма аппаратурай комплексо. Цу комплекса юкъейолх: дийнахьа а бийсанна а гора телевизионни камераш, лаьттани морхийн тІехен температура йистара йола инфрацІе техника, хІаьта иштта Лаьттон атмосферон юхалестаю царгара шоашкара ухеи йІовхала энерги йистара йола актинометрически прибораш а.

Іилма аппаратура комплексо шоаш къаьстта дола хІамаш дІадех спутник энергеца Іалашъяра цунна ориентации стабилизации яра хьакъехьа. Орбите атмосферни процессашта регистраци яь ца Іеш, хьанийца информаци «дагакхабанза», из географически малагІча моттигера я бокъонца ховлга Іалашданза даргдац. Принципиальни лоархІаме я спутнико хьинаре болх беш орбите йоаккхача хана йІоахали, хІаьта, юххера а, цун тайптайпарча электротехнически а радиотехнически а системаша лерттІа болх бари.

Метеорологически спутникаш вІаштІехьйоахилга доладеннад 1962 шера 16 марте дІакхайкаьча «Космос» яхача серех йола спутникаш хьаяра программага хьежжа.

Юххьанцарча юкъагІа вІаштІехьъяьхха хьа а яь. «Космос-23» яхачун тайпарча спутникаш тІа техкай спутника стабилизаци цун корпус Лаьттан юкъмоттига тІаерзаяь хилари Іалашду электротехнически устройстваш. ЦІенбаь техкаб маьлхеи химически батареяшта кулгалдеча спутника энергетически система автоматически устройствай болх.

Маьлха батареяшта даьча тохкамаша хьахьекхад йІаьххача хана космически средас влияни еш а. хІаьта иштта дуккхача хана цар болх беш а хилча фотоэлементаш къалулгеи цар характеристикаш хувцалулгеи. Цо батареяй пайданерча балха коэффициент лакхйолийт.

Тохкамаш деш гучадаьннарех пайда ийцар спутникий дІахорча тайпаш тІа электроэнерги йоаха кхы а толашагІа йола оатхалаш хьаеш.

Экспериментальни метеорологически система хьакъехьарча балхий шоллагІча юкъагІа хьа а яь, техкар «Космос-122» яха Лаьттан искусственни спутник.

Цу спутника тІа метеорологически земаш дахара телевизиони, актинометрически инфрацІеча приборий комплекс спутнико орбите дуккхача бетташка болх белга Іалашдеча система. ца цхьана тарьаьяр. Спутникага села йІаьхача хана болх байтилга Іалашдаро дІадийхар дуккха а чоалханера технически дешаш къовсталелга. Иштта, масала, «Космос-122» яхача спутника тІа пайда ийбир кхычарех тийша хІама доацача ориентацешин системаха царех цаІ — приборни отсек хадданза массе а хана Лаьттан. на тІахьежаяра, шоллагІъяр — маьлха батареяш Маьлха тІахьежаяра лаьрхІа.

Маьлха тІалестаяра датчика лаьрхІа лелайора цун зІанарий спектраше къаьстта дола дакъа мара холуш йоаца лаьрххІа цу гІулакха кийчъяь фотоэлементаш. Лаьттанна тІаластар мишта хара лелайора цунгара уха йІовхала зІанараш холу прибораш. хІаьта цун датчикаш тайп-тайпара йола электромагнитня помехаш геттара чІоагІа холуш а я. ДоаггІаш дола гІулакхаш даьдар метеорологически спутника бовта тІа хьашт долча помехаша ю влияни дІаяккхара.

Чакхдаьккхадар кІоаргача вакуума хьалашка — космически арене электрически машиний а кхыча механизмай а подшипникови узелий болх лаьрххІа бовзилга. Боккха теркам тІабахийтабар температура хувцалар холуча еррнгача прибораштa спутника чухьа лерттІа режим хулийтилга Іалашдара терморегулироване дешашта.

Экспериментальни космически метеорологически система вІаштІехьъяккхара балхий кхоалагІа юкъ белгалъяьлар укх шера 28 февралей 27 апрелей «Космос-144» а «Космос-156» а яха спутникаш гаргa гІолла го боахача орбита тІа (Лаьттангара 625—630 километр лакха) яхийтарца.

«Космос-156» яха спутник урагІъяхийтай цун орбита юххьанцара плоскость «Космос-144» яхача спутника орбита плоскостал 95 градус зулагІа хургйолча тайпара.

ХІанз болх бе йолаеннача «Метеор» яхача экспериментальни метеорологически система спутникех хІаранe йиш хулийт Лаьттана алхха цкъа го баькkхачв лаьттан шара тІехен 8 процент гаргга йолча територе тІара морхех йола информаци хьаэцеи, хІаьта радиационни тоатолех йола даннеш — дукха совгІа-эшашагІа доацаш цун 20 процент хулача территоре тІара хьаэцеи.

Спутникий орбиташ шоайла гаргагаьна хилар. хержад лаьттан шара районех хІаране тІара хаоттам 6 сахьат гаргга ха юкъе а йолийташ цар зуэргболча тайпара. Цо йиш хулийт лаьттан шара эрг-эргача районашка атмосферни процессаш мишта дегІаух зе. ХІанз йолаш йолча шин спутниках латтача системо торо хулийт хІанзехьа а ди-бийса массаза дала вай планета тІехен ахане тІара метеорологически информаци хьанйе.

Орбиташ тІа цхьан ханна массехк метеорологически спутник хилча дикка чоалханегІа дерз царна а бІарчa хьанйцана системана а кулгалдара декхараш.

Метеорологически спутникий система лерттІа болх беш хилийтар духьа царех хІараяр информаци хьанйеча пункта тІа гІолла тІех массаза яла лоацача ханашка цхьалхаяханза яргьяц шоашка метеорологически даннеши бортовой аппаратура балхах йола сведенеши йола телеметрически информацеш.

Из чоалханера декхар ка маьхала а йоалаш кхоачашдаьд лаьттан тІарча кулгалдара комплекса новкъосталца. Телеметрически информаци чехка болх беча электронно-вычислительни машинашка чуйохийт. Мадарра аьлча. спутникацарча бувзама сеанс йисте ма яьлле а машинаша еррига телеметрически даннеш цхьалхаяьхе а йоах, царна редактировани а ю. пайда ийбе аьттув болча формехьа хьа а лу.

ДІахорча орбита тІара информаци хьакхачалехьа метеорологически даннеш йизза цхьалхаяьха а графикийн картийн куцехьа хаоттама оперативни службана дІаенна а яла еза.

Уж материалаш мехка чурча а санна, иштта доазол дехьарча а метеорологически учрежденешка чехка дІакхоачийт. Цунах пайда ийлу лаьрххІа цу гІулакха йолча бувзама каналех. Цу каналаша йиш хулийт проводашка е радиога гІолла хаоттама карташ, морхий тІоан графикаши сурташи дІаахийта.

«Космос-144»-и «Космос-156»-и яхача спутникашкара ухача информацех хаоттама Іилман юкъмоттигий хІара деннарча балха тІа шерра пайда ийбу, СССР Гидрометеорологически Іилма-тохкама юкъмоттиге цу информаце ларда тІа нийсагІа хулийташ тоаю синоптически картий анализаш а. хІаьта иштта 1—3 ди-бийса тІехьагІа хургболча хаоттама прогнозаш а. Спутникови земий материалаша къаьстта а боккха пайда бу наг-нагахьа мара метеорологически станцеш йоаццача районашта тІерча хаоттама хьала анализ еш. Иштта, хІанз «Космос-144», «Космос-156» яхача спутникий информацех ка маьхала а ювлаш пайда ийбу хІанз укх сахьате. Тайжача океана тІа йола йоккха хи тІа гІолла лела док массехк океанах тІехъяхара михеи форда хьерен прогнозаш еш. Боккхача лоархІаме я иштта спутникашкара хьанйю Шач океана тІара ша мичаб хара даннеш а. ХІанз укх сахьате Шаи океана районаш тІара из ша космически тахкар къаьстта а маьхе да Къилбаседен Форда наькъ тІа гІолла навигаци йолалуш хиларца-дувзаденна.

«Метеор» яха экспериментальни метеорологически система — вай мехка халкъа боахама хьашташта Лаьттан искусственни спутникех пайда ийбара балхий йоккха программа чакхъяккхарах хьахинна хІама да.

(ТАСС).

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІ. — 13 июнь, 1967 шу.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ИЗРАИЛА ПРАВИТЕЛЬСТВАГА ЯХЬИЙТА НОТА

10-ча июне Советски Союзерча Израила посолага дIаелар Советски правительства Израила правительствага яхьийта укх тайпара нота:

«ХIанзза хоам кхаьчаб, израильски бIунаша, тIом соцабара хьакъехьа яь Кхерамзлен Совета решени телха а еш, тIом дIахо а беш хиларах, сирийски территори дIалувцаш хиларах, уж Дамаска тIадолхаш хиларах.

Советски правительства Израила правительствага дIахойт, ший тийша болх бахьан долаш, Кхерамзлен Совета решенеш цо чIоагIIа телхаеш хиларах бизза бехктоккхам цунна тIабожаш хилар.

Нагахьа санна Израила сов чехка тIом ца социйте, Советски Союзо, машар безаш йолча кхыча паччахьалкхенашца цхьана, цунах хьахулаш мел дар чу а лоацаш Израила хьакъехьа санкцеш чакхйоахаргья.

Советски правительства дIакхайкаду, Израила оагIонгахьара агресси Iарбий паччахьалкхенашта духьала дIахо лоаттаяри Кхерамзлен Совета решенеш цо чIоагIIа телхаяри бахьан долаш израилацара Советски Союза дипломатически гIулакхаш хоададе аьнна ССР Союза правительства решени тIаийца хилар».

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ИЗРАИЛА АГРЕССИ — МАШАРА Ю КУРАЛ

Израиль лоаллахарча Iарбий мехкех латаро дорх а баьб, эгIаз а бигаб дерригача дунен тIара нах. Агресси кийчъяьй дукхха ха хьалхагIа денз, къайлагIа, кхыча паччахьалкхенашкахьара кхерам тIалатт яхаш йолча Израила дага боацача машара хьакъехьа тIагIоллара пропагандистки хабарашца хьула а еш.

Агрессорашта тIера маскаш хIанз цIенъяь тIера хьаяьхай, дунеппа бIаргалайнад бокъонца Гаргарча Малхбоалене тIом хьоабабьр малав.

Кхетадеш да, Израилах шоай къамаш кхычарех тийша ца хулга чIоагIдар духьа къовсам лоаттабеш йолча Iарбий паччахьалкхенашта духьалара герз а даь, цунах чIоагIIа пайда эцаш йолча империалистически паччахьалкхенашкахьара къайлагIа а гуччахьа а хьаллоацаш ецаре Израилага ший авантюристически никъ сел чIоагIа тIагIертта чакхбоахалург ца хилар. ХIанз Израиль латале хьалхагIа Iарбашта духьала шерра кампани йолаеннаяр США, Англе, Малхбузерча дукххача кхыча паччахьалкхений кепайоалон тIа. Iарбий мехкашта кхерам тIатувсаш йола кампани хIанз а сапанза я океанал дехьа. Iарбий паччахьалкхенашта тIатувсаш дола тIема кхерамаш соцаш дац американски конгрессе. ЧIоагIIа лоархIаш волча США викалий палата члена Роберт Сайкса гуччахьа хьакхайкаир, «дIахора ерригга проблемаш» къестае йиш я Израилага ший территорех Синайски ах гIайрен Иордан яхача хий Малхбузехьара оагIуви хьатохара наькъаца. Малхбузехьарча мехкаша, йоахар тIом хьашт долча конгрессмена, могадергда проблема цу тайпара къоастаяр. Цхьаькха конгрессмена Джон Коньерса США тIахьийхар «Израила сихха новкъостал дара». Сенатора Тауэра Iарбий мехкашта кхерам тIатувсар США тIемафорда низех пайда эцаргба яхаш.

Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи, израильски агресси хоадамболлаш харцахьа а лаьрхIа, хьадийхал, сов чехка из соцаелга. Ший правительства чIоагIIа, кхетаеш, леррагIа йола позици бIарчча къоабалъю советски халкъо.

Iарбий паччахьалкхенаш къаьста хиларга, цхьа мохк шоллагIчоа духьалбаккха, уж вIашагIкъоастаде торо хиларга дог доахаш бар Израила доал дераши цар легаш урауттадераши. Цу гIулакха бIаргагуш гIалабат баьннаб уж. Израильски агрессе кхоталаьл Iарбий мехкаш, чIоагIъяьй цар юкъара антиимпериалистически солидарность, шоай юкъарча моастагIашта духьала къовсам лоаттабе лаьрхIа йола уйла. ХIанз кхерам тIааттача хана вIашагIбетталуш ба Iарбий, юкъара антиимпериалистически фронт чIоагIа еш. Алжиро, Тунисо, цхьадолча кхыча мехкаша хIанзале а хавдда гIулакхаш чакхдаьхал агресси юхатохара дизза новкъостал дара. Iарбий дукххача паччахьалкхенаша дипломатически гIулакхаш хоададаьл США-цареи Англецареи. Царех я ОАР, Алжир, Сири, Ирак, Йемен, Судан.

Бокххача лоархIаме я израильски агресси могаеш йолча империалистически державашка Iарбий паччахьалкхенаша дIакхайкаяь мехкдаьтта бойкот, США-и Англеи ухийта мехкдаьтта соцадеш хилар дIакхайкадаьд Ирака, Кувейта, Саудовски Араве, Алжира, Ливе, Ливана, Сире. «Нью-Йорк таймсо» мукIарал ду, из бойкот «цIенхаштта маIан долаш» хилара. Бакъда, шоай чурча гIулакхашта эшачоа Гаргарча Малхбоаленерча мехкдаьттах пайда сел дукха а эцац США-с, хIана аьлча цар шоаш Iалашъю Латински Америкерен кхычахьарен ухача мехкдаьттаца. Цхьабакъда, Къулба - Малхбоален Азера американски герзащцара низаш Iалашдара лоархIаме фактор я из мехкдаьтта. Вьетнамерча американски бIунаша пайда эцача мехкдаьттах 50 процентага кхаччалца дар Персидски залива райолера, керттерча даькъе Саудовски Аравереи Кувейтереи доагIаш да.

Бойкото чIоагIIа корзагIъйьхай Малхбузен Европера цхьайола паччахьалкхенаш, къаьстта Англи. Цу тIеххьарчо шера ший гIулакхашка дIаухийта мехкдаьтта 73 миллион тонн да, хIаьта цунах 67 процент Iарбий мехкашкара тIакхухь цо.

Суэцки канал дIакъовла аьнна ОАР-а яьча решене хIама техар малхбузехьарча державай, эггара хьалхарча аргIанна Англе, хьашташа. Английски компанеш — цу кэналаэггара бокххагIа бола клиенташ. Цар кемай хIанз Африкана гобаьккха аха а мухьаш дIакхоачадара ханаш бIаррчача шин кIиранна тIехьаяха а еза.

Белгтала сатем байца ба США а. «Из кризис миччa бесса хаде а, — мукъарал ду «Бизнес уик» яхача журнало, — Iарбий дунен чура ВIашагIкхийттача Штатий позицеш, гучох, шеко йоацаш меллуш йоагIа, цар Израиль хьаллоацаш хилар бахьан долаш, хIаьта Юкъерча Малхбоалене миллиардни капиталовложенеш йолаш йолча американски мехкдаьтта компанешта массе тайпара кхерамаш тIалатт».

Iарбий Малхбоаленна доагIача даькъа кхоач дерригача дунен тIа доаккхача мехкдаьттах 27 проценти техка яьннача мехкдаьтта запасий кхаь даькъах ши дакъа хIана дац аьннеи. Цо тIема - стратегически гIулакхаш а тIехьа лаьрхIача, империалистически монополей къаьстта чIоагIа хьашт хулийт дунен цу районаца. Iарбий паччахьалкхений къамаш кхычарех тийша хIама доацаш хулга чIоагIдара новкъарле е безам болаш уж хиларца. Духхьал цигара лаха деза хIанзарча событей овлаш. Империалистически державаша дукха хана денз керттера улавни лиз лоархI Израилах Гаргарча Малхбоаленерча къамий-кортамукъален болача духьаларча къовсаме.

Бакъдар аьлча, теркал ца еш йита йиш яц Тель-Авиверча авантюристашен цар гадоахарашеи тIемаца хIанзара дов гIоттаде лаьрхIа уйла а. Империалистически низаш истори тIехьашкахьа юхалостаде, шоай кхел шоаш къестаяра йола халкъий бокъонаш дIаяха, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара, кхерамзле чIоагIъяра даим новкъарле е гIерташ хилар гуш да дунен дукххача районашка. Укх тIеххьарча хана Гаргарча Малхбоалене дIайолаенначa событей Вьетнамски халкъа духьала США-с лоаттабеча агрессивни тIемаца, е лаьрхIача кхыча хIамашта нийсса укх тайпара декхар а оттадеш — НАТО къулбехьарча флангах Гаргарча Малхбоалени Къилбаседен Африкан халкъашта духьала наступлени ергйола плацдарм е лаьрхIа йола тIема переворот дукха ха йоацаш хиннача Грецерча реакцеца — дунен халкъашта юкъерчеи чурчеи — белгталара бувзам хилар теркал ца деш Iе хала да.

Ховшшехьа а Гаргарча Малхбоалене тIом хьоабарца Израила курал ю халкъий машаран кхерамзленеи, ше духьалъяьккхар цо машар безаш мел йолча паччахьалкхенашта. Iарбий халкъаша агрессена духьала лоаттабу нийсхоп къовсам хьаллоац цIена дог-уйла долаш мел болча наха. Цар дIалехар — агресси соцаелга, израильски бIунаш машара доазонал тIехьашка доахилга — тIатIа чIоагIагIча низаца дек ерригача континенташка.

КИПРА РЕСПУБЛИКАНА ТIЕРА КХЕРАМ

Цхьан оагIорахьара, тIема-фашистски диктатура Грецерча Iаьдала керте оттарои, шоллагIча оагIорахьара, Гаргарча Малхбоалене Израила хьоабаьча тIемои чоалханерча хьала тIа оттадаьд Кипра Республика гIулакхаш. Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш чIоагIIа кхохкадаларах пайда а эцаш, кхычарех тийша хIама доацача Киприна духьаларча керлача тийшача балха мазаш ду империалисташеи гречески экстремисташеи.

ЧIоагIIа сатем боабу США империалисташа хьал а лоацаш Греце оттаяь тIема-фашистски диктатура ший доал Киприна а тIаоттаде гIерт яхаш Никозереи Афинашкареи ухача хоамаша, цу гIулакха лаьрхIа оттаеш латт энозис оалаш йола, вешта аьлча Грецех Кипр дIатохара планаш. Из идея эггара чIоагIагIа хьалоацаш вар ва инарал Гривас, 1964 шера денз Кипре латтача гречески бIуний командующи. Афински военщинахи Киприерча американски агентура дукххача говнехи ког гIортолга а еш, энозис дIаех Гриваса, нагахьа санна из ца дойя, низагIа Iаьдал бе доалларгда ше яхаш кхерам тIа а тувсаш.

Геттара дика гуш да, хIанзарча хьалашка энозис Кипра кхычарех тийша хIама ца хулга дIадаккхара маIан долаш хургхилар, цо гIайре НАТО-рча инаралийи цар гречески гIончийи карайохийтаргхилар. Кхы цул кIезигагIча кхераме яц кипрски дош къоастадара империалисташа яь цхьаькха решени а, белгтала аьлча — Кипр Греценеи Туpцеpеи дIаекъилга, цо иштта НАТО база а ергъяр Кипрах.

Кипра халкъи правительствои хоадамболлаш духьалъяьннай шоай къона республика моллагIча тайпара яьккха а дIаяккхара. Цар къовсам лоаттабу хIанз а шоай мехка яда английски тIема базаш дIаяхийтар духьа, цун территоре тIара кхыча мехкий бIунаш аралахийтар духьа. ХIаьта из Кипр паргIатеи кхычарех тийша хIама доацаши хилийтара лоархIамегIарча хьалех цаI а да. Цар дIадех республика территори бIарчча ютилга, шоай кхел цхьаккха тайпа кхыча мехкашкахьара юкъегIортар доацаш шоаш къестаяра йола шоай законни бокъо Iалашъелга.

Июне чакхйоал ООН-а дунен халкъашта юкъерча низаша Кипре йоаккха ха. Цунца дувзаденна ВIашагIкхийттача Къамий Организаце шаькха дувца дезаш да кипрски дош. Цу организаце декхар — Кипр маьршача наькъацеи кхычарех тийша хIама доацаши дегIаухаргйола хьалаш Iалашдар, гречески военщинаи цун букъа тIехьашка латтача империалистически гIозарийн кхерамех из лораяр.

И. ЛАПИЦКИЙ,
Н. ЧИГИРЬ.
(ТАСС).

КХЫ А ЧIОАГIЛУЛДА ДОТТАГIАЛ

Дагестанен Нохч - ГIалгIайчени шин халкъа юкъера вежарашха дола доттагIал белгтала къаьгта хьахьокхаш хинна денош дар уж. Махачкале а Каспийске а, Буйнакскеи Хасав-Юртеи, лоамен юрташка а чкъаьрий поселкашка а — массанахьа а дег тIарча безамцеи вежарий доттагIалцеи тIаийбора Нохч - ГIалгIай литературан искусстван викалаш.

Цу массе дийнахьа хьаьший гIулакхах йоаллаш яр Дагестан. Артистий, музыкантий, художникий, поэтий, шоай лоалахой викалашка ладувгIаш а хьожаш а яр Дагестан.

Юххера а хьатIакхаьчар Iадика ювца еза ди. ВIашагIа а увш дар цу хана тха гIайгIеи гIаддахари. ГIайгIа яр хьаша везаш тIаэцаш бола мохк бита безаш хиларах. ГIаддаха дар цу массехк дийнахьа тха доттагIий кхы а дукхагIа биййба хиларах.

Ахкан замалахьа Дагестански паччахьалкхен филармоне концерташ увттаду моттиг. Цхьаккха яц мукъа моттиг. Хьажа баьхкараш латт пений дIоаххала а коа дIачувоаллача а. Уж укхаза баьхкаб шоашта дукха безабеннача артистий, композиторий, художникий, поэтий шовш чIоагIIа сий деш хилари царна раьза хилари хьахайтар дукхьа, хIаьта царга гIолла дерригача Нохч - ГIалгIай халкъага а.

Дагестанера Нохч - ГIалгIайчен литературан искусствай денош тIеххьара чакхдоалача хана цига баьхкар КПСС Дагестана обкома секретараш нн. А. Даниялови, М. Джабраилови, Дагестана АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель нов. Р. Эльдарова, культура министр нов. Д. Магомедов, кхыболя партийнии советскии общественноста викалаш, литературан искусстван деятелаш.

Торжественни собрани хьайийллар Дагестана культура министра Д. Магомедова.

— Оаха доккхал ду, — аьлар цо, — Нохч - ГIалгIайчен талант йолча халкъага тхоай гIаддахар дIаала торо йолаш тхоаш хиларах.

Цул тIехьагIа башха - дика къамаьл дир КПСС Дагестана обкома секретара М. Джабраилова. Цо Дагестана дерригача халкъа цIерагIа барсал аьлар вай творчески делегацена ший йоккха говзал цо гойтарах.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара Х. Х. Бокова баркал аьлар Дагестана партийнии советскии органий кулгалхошта, литературан искусстван деятелашта, республика берригача къахьегамхошта Нохч - ГIалгIайчен викалаш цар дег тIареи гIадбахан тIаэцарах.

Гулбечнараша гIозбаьнна тIоараш деттар Эсамбаев Махьмуда Дагестански АССР-а халкъа артист яха цIи ялар дола Указ Iодийшача.

Дагестана АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатела Р. Эльдаровас Дагестана Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ дIаелар Нохч - ГIалгIай Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра коллективана, Нохч - ГIалгIайчен писателий Союза правленена, Нохч - ГIалгIай АССР-а иллеи халхареи ансамбла коллективана, Ножай - Юрта иллеи халхареи халкъа ансамбла коллективана. Сийлен грамоташ елар Р. Ахматовайна, М. Айдамировайна, М. Дидиговна, Н. Татьянченкова, З. Сардаловайна, Ж. Яндиевана, культура министра В. Таташна.

ТIеххьара а доккха концерт хилар. Концерте дакъа лаьцар Ленина цIерагIча культура Двореца художествени самодеятельноста коллектива, филармоне солисташа, Нохч - ГIалгIайчен иллеи халхареи ансамбло.

Л. БАШИРОВ.

СУРТА ТIА: ансамбла халхара группа Нохч - ГIалгIай кагирхой халхар деш я.

С. Шерипова сурт.

ПИОНЕРИЙ АХКА

Тайп-тайпара ба укх шера шоай ахкан каникулаш йолча хача дешархоша дIахьоргбола салоIам. Къаьстта дукхагIа дола бераш пионерски лагерашка салоIаш хургда.

Хозача моттиге улл Урус-Мартана района Шалажи яхача юрта йистера «Раздолье» яха пионерски лагерь. Хьун юккъе лах бераш. Гобаьккха уллача баьццарча кIувса тIа гIолла дода Шалажи яха хий. ЦIена да укхазара фо.

Сакъердаме дIахоргья шоай ха пионераша. Царна лаьрхIача пионерски цIагIа лерттIа салоIаргдолаш мел эшар долаш да. Тайп-тайпара кружокаш я болх беш, царех цхьадараш хIанзале массанена езаенна я. Масала, физкультурни, халхарий, Iалам дезачар «цIе следопыташ» яха а кхыйола а кружокаш.

Туризм дукха езачарца е лаьрхIа дукха а мероприятеш я. Гаьнарча походашка баха хиннабеце а, хIалзле пхьайола экскурсеш е кхийнад пионерий. ХIаьта самардийнахьа — лагерь хьеллача баьхка дукха хьаьший хилар пионераш болча.

Лагере салоIараш республика культура учрежденейи предприятейи болхлой бераш да. Укх аьхки цига салоIаргда 950 беро.

Н. ПЕТРОВА.

ХЬОКХАМЕ БУ БОЛХ

Библиотеко беча балхага хьежжа дуккагIа е кIезигагIа хул цигара книжкаш деша нах а. Дукха я вай республике дика библиотекаш. Аз ювцаргья МалгIабика городской берий библиотека. Укхаза массаза ва библиотека коллективо беча балхах хьега цIавоагIа со.

Юкъерча школа цхьан цIагIа улл из. ЦIа готта дале а новкъахетац цига болх бечарна. ХIаьта даим цIена, лостам болаш, сапаргIата хул укхаза.

ХIа, аьнна библиотеке дIачу маваьлле а холу укхаза мел беш бола болх Советски Iаьдал этта 50 шу дузача юбилейна сийленца накъадахара тIаберзабаь болга. Хоза кийчъяь я гойтара агитаци. ДIачуваьнначун бIарг тIаотташ я «Хьаделла, доттагIа, Ильича книжка», «Сийдола революционераш» яха а кхыйола а книжни выставкаш. Иштта безам тIабозаш да хьалтеха доахка плакаташ. Октябра юбилейна бераш дешара дикача хьокхамашна накъдахара тIахьехаш дола лозунгаш.

Белгаллаккха деза книжкаш хувпа баьхкарий ха кIезигагIа йоврийолаш укхаза дерригa хьалаш вIаштIехьдаьха хилар. Шоашта эшшаш дола книжка хьахаржа бокъо я хIаране. Нагахьа санна из кораднoагIаш ца хилча из сихха хьалаха новкъостал ду хьинар долча. шоаш массанена а безабалийтача библиотекараша Столяренко Галяси Федорова Варяси. ХIаьта из шоай библиотеке доацаш хилча лаьрххIа цу гIулакха леладеча блокнота тIа из дIа а язъйийя кхычахьара дена а из хилийта хьож библиотека болхлой.

Иштта шоай дешарий терко еш уж боландаь шерагара шерага дукхагIа хул укхазара деша книжкаш кхухьараш а. масала укх шера уж 1100-нел дукхагIа ба.

Шоай керттера болх барал совгIа дика вIаштIехьдаьккха дIахьу укхаза берашца тайп-тайпара мероприятеш чакхйоахилга. Каст-каста хул литературни сайренаш, диспуташ, дешара конференцеш, берашца ю беседаш. Цу гIулакхо дикка новкъостал ду берий дешара процесса. Масала библиотека заведующе Пушина Мария Степановнас кулгал а деш «Кагирхой союза декхараш» яхача В. И. Ленина книжках дешара конференци чакхъяьккхар укхаза. Цу конференце дакъа лоацаш МалгIабика школай дукха дешархой хилар. Цул тIехьагIа лакхехьарча класса дешархоша цу книжках сочинени а язйир.

Иштта сакъердаме чакхъяьлар «В. И. Ленина дукха дезаш дар уж книжкаш» яхача темах библиотеко дIайихьа литературни сайре а. Цига гучадаьлар дешархошта Чернышевске, Л. Толстойя, Дж. Лондона, Куприна, кхычар произведенеш фу бахьан долаш дукха езаш хиннав халкъа баьчча В. И. Ленин.

Цу тайпара мероприятеш дукха чакхйоах библиотека болхлоша, хIаьта лоацца аьлча шоашта хьалхашка латта декхараш дика довзаш а уж кхоачашдара шоай низи хьинари ца кхоаеш а хьабоагIа уж. Цулухьа ба царна раьза укхазара деша книжкаш кхухьа дешархой меттел цар дай-ноаной а хьехархой а.

И. БЕРЛИЗЕВ,
Нохч-ГIалгIай культура министерства воинхагIа вола инспектор.

Ханал хьалха пхе бетта план кхоачашйир Грозненски кога гIирс беча фабрика коллективо. Планал совгIа арахийцар 15400 пар кога гIирс. Къаьстта дика къахьегаш ба цига № 3 йолча цехера кога гIирс бераш нн. Худолей, Соловьева, кхыбараш. ХIара сменах нормаш 120—140 процент кхоачашъю цар.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Худолей Таисия, Соловьева Валентина.

Н. Татарова сурт.

СТУДЕНТАШ ЭКЗАМЕНАШ ДIАЛУШ БА

Укх тIеххьарча деношка Нохч-ГIалгIай педагогически институте миччa хана вахарах из хьалийзза нах хул. Цхьабараш эггара хьалха баьхка ба укхаза. Уж ба юкъера школа дийша йисте а яьккха заочни отделене дешаргдолаш вступительни экзаменаш дIалуш. 1967 — 68-ча дешара шера укхаза деша дIаволалургва эзар совгIа саг. ХIаьта вожаш шоай аргIанара экзаменационни сесси дIалуш ба. Уж ба историко-филологически, физико - математически, естественно - географически а кхыйолча а факультеташка дешаш бола студенташ. Цул совгIа юххьанцарча образоване факультете сайрийнарча отделене дешаш бараш а экзаменаш дIалуш ба.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Укх юбилейни шера къаьстта доккхий социалистически декхараш хьалхашка латт Грозненски № 2 йолча гIишлон - материалий комбината коллектива. Гишлош хьалъеча шоай бехках хьовзам ца хулийташ болх дIабахийта декхарийла ба комбината болхлой. Из дика кхета а деш, хьинаре къахьег цар. Пхе бетта гIишлон-материалаш арахецара план 117,2 процент кхоачашъяьй. Укх бетта чотах арахийца продукци 241 эзар сома маьха я.

Къахьегама овсарле дакха хиларах кхоачамбаь Iац комбината коллектив. Цо чIоагIа къовсам лоаттабу арахеца продукци дикагIа хилийтара, цунга дIадолар лохдара. Цох доккха беркат даьннад — дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходаьд 15 эзар сом.

Къаьстта дика къа а хьегаш, социалистически яхье хьалха латташ я Калинин Геннадий, Строкова Елизавета, кхыбараш керте латтача цехий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй пхе бетта план. Уж къахьегама темпаш лохъялийтац укх бетта а.

Т. НАЗАРЧУК,
Грозненски № 2 йолча гIишлон - материалий комбината инженер - экономист.

ХАОТТАМ

Тахан республикеи Грозней гIийло мух а хьекхаш морхаш а йолаш хургья. Йоачан хургьяц. Республике 29—32 градус. Грозне — 29—31 градус йIовхал латтаргья.

14—15 апреле республике морхаш а йолаш, гIийло мух а хьекхаш хила мег. Наг-нагахьа догIа а делхаш ди а къувкъаш хила тарлу. Бийсанна 14—15 градус дийнахьа 21—25 градус йIовхал латтаргья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ

ЛадувгIа

13 ИЮНЬ, 1967 ШУ.

РАДИО: 6.30 — Нохч.ГIалгIайчен лаьтталеладерхо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочийя Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10— «Сердало» газета обзор. 8.20 — Ашараш. 8.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Концерт. 16.30 — «Комсомольски ячейка тхьамада» яха очерк (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала). 17.30 — «Турпала 50 шу» яха передача (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта дола фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчийи эрсийи меттала). 18.55 — «Орден делаю форд» йистера моттиг» яха киноочерк. 19.10 — Бешамашка кхачаш бовгIа сом. 19.40 — Английски метта урок. 20.10— Шоаша, бераш! 20.25 — «Ревизор» яха художественни фильм.

БУНДЕСВЕРИ ЦУН РЕЗЕРВАШИ

Малхбузехьен германски городий улицашка юха а хьахозаш да лаьаш техача салтий пкаша ду таташ. Бундестага чIоагIъьйча планашка хьежжа сихденна чакхдоалаш латт мехка милитаризаци елга. Пордаьнна дувца даьхача «чрезвычайни законаша» белгалду 1970 шу тIакхоачаш ши миллион совгIа нах юкъе гIоргбола тIема а тIемачарца тара йола а подразделенеш хьаелга.

Цу тIа а ер формированеш я хьехаераш:

Бундесвер: хIанз укх сахьате цунна юкъе ба берригa а 450.000 гаргга нах. Царех НАТО-га деннача тIема доакъошцеи подразделенешцеи 410.000 саг ва, хIаьта 40.000 саг территориальни оборона оалаш йолчун кадрови эскарашца а ва. Уж дукхьала малхбузехьен германски Iаьдалаша командовани еш да. ХIанз укх сахьате ювцаш латт 1970 шу тIакхачалехьа НАТО-на цхьаькха бундесвера дивизи вIашагIтохара проблема. Цул совгIа, ФРГ кепайоазон тIа «цIагIара эскар» аьнна цIи тилла территориальни оборона доакъош гIаддайча а 10.000 сага алсамлаха дезаш да. Иштттача гIулакхаца, 1970 шу тIакхоачаш берригa а 500.000 саг хилз везаш ва бундесвераца.

Бундесвера резерв: 800.000 саг совгIа бола малхбузехьен германски гражданаш боински герзашца кийчдаьча низашка йизза тIема кийчо аь баьннаб. Цу нахах хьашт долчча хана пайда эца йиш я боински генералитетага. Iомабаьча резервистех 1970 шу тIакхоачаш 1,5 миллион гаргга саг хургва.

Тыл лораяра бIу: дахача шера 1 апреле денз лаьрххIа долча приказаца запасерча салтехи эпсарехи цхьа дакъа тыл лораяра бIуца (хьалха территориальни резерв оалаш хинначунца) гIулакх де дахийтад. Малхбузехьен германски правительство цу тайпара дола гIулакх данза дланзар планах лаьрхIа шоай лоIамерчар доакъош вIашагIтохилга хIама ца хулаш дисачул тIехьагIа. Тыл лораяра бIуи салташеи эпсарашеи шера керте массехказза чакхйоах Iомабара сбораш. Царна герзи тIема техникеи бундесверо тел. Арсеналашкара материальни дакъа даим тIема кийча да. Тыл лораяра бIуи салтечои эпсарои шоаш Iомалуча дувхо баракъаши шоашкара герзаши шоай цIагIа леладу. Тыл лораяра бIу мехка чура демократи теIаяра йола полицейски роль йолаш ба. Цун дукхал кастта 200.000 сагага дIакхоачаргйолаш я.

Граждански оборона корпус: Бундесверах дIатоха лаьрхIа вIашагIъеллача цу тIема доакъоай куцехьа ерзаьлча организацега хIанз мо тIом хуле дIаяла езаш я лоархIамегIа дола дIа-са лелара наькъаш «Iалашдара», байдда ухараш вIаштIехьбахара, и. кх. дI. функцеш. Теркам тIабодаш да гражданcки оборона корпус малхбузехьен германски конституте юрисдикци дIакхоачаш йоацача территореш тIа а гIулакха юкъе яхийта йиш йолаш хилар. Шоай лоIамерчарехи тIема декхараш тIалаттарехи латт граждански оборона корпус. Уж Бундесвере бахац. Граждански оборона корпусе гIулакх деш хилар тIема гIулакх деш хилара нийсса лоархI. Юкъера эскара кийчо елга биъ бетта дIаьхлу, хIаьта цул тIехьагIа 45 шерага кхаччалца ха яьнна мугIарера состав, подразделеней командираш, 60 шерага кхаччалца ха яьнна боккхагIбола эпсараш «оарц доахаш ю учeнеш» еи саргIаппа» ю учeнеш еи кийча хила а беза. 1970 шу тIакхоачаш граждански оборона корпуса юкъе хургва 200.000 саг.

Доазонашкарча хан бIу: уж дизза моторизованни тIема доакъош казарменни хьале да. Уж да забастовкаш еча болхлошцеи кхыча «тешаме йоацача элементашцеи» къовсам лоаттабе лаьрхIа. Цу бIуцара команднии посташ массанахьа а яхар мо хьалха вермахтеи гитлеровски райхеи эпсараш хиннавашка я. Царех хIанз а тIехьа «юххьанца топ кхувса бIу» аьле цIи йоах. Из да царех хьашт долча хана социалистически мехкашта духьаларча провокационни гIулакхашта пайда ийбе йиш йолаш хилар — цIи дIаяхача эсэсовски «Глейвица операце» хьисапе. Доазонашкарча хан мугIарашка хIанз укх сахьате 18.000 саг ва. 1970 шу тIакхоачаш цар дукхал 30.000 кхоачийташ алсамйоаккхилга лерхI Бонно.

Демурни полицейски отрядаш: Малхбузехьен германски лаьттай дежурни полицейски отрядаш, доазонашкарча хан бIу а санна, казарменни хьале я. уж Iомаяра а герзашна кийчъяра а программа дукха хIама ца эшшаш цхьатарра я. Цу дежурни отрядий керттера декхар да мехка чухьа «порядоки кхерамзлен хьалкхоабилга», вешта аьлча, уж а бахаш болча наха духьалара гIулакхаш де дезаш я.

Иштттача гIулакхаца, Малхбузехьен Германе лерхI 1970 шу тIакхоачаш тIема гIулакх Iомадаь 2 миллиони 260 эзари саг герзашца кийчвелга. Агресси — цу гIулакха кийчбу-кх уж салтийи эпсараши.

Вернер ГРАФ,
тIема комментатор.

(АПН—ГДР Панорама).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; белгтоккхама секретарий—3-34-38; партийни вахареи, культуран, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографе. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05181. Заказ № 3019.